

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Інститут управління, психології та безпеки
Кафедра практичної психології

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ АРХЕТИПІВ У
ВНУТРІШНЬО – ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (ЖІНОК) ЗАСОБАМИ
АРТТЕРАПІЇ**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
4 курсу денної форми навчання
спеціальності 053 “Психологія”
Дениса МЕДЯНИКА

Науковий керівник:
Старший викладач кафедри
практичної психології
Наталія КАЛЬКА

Рецензент:
завідувач кафедри
теоретичної психології.
доктор психологічних наук,
професор
Зоряна КОВАЛЬЧУК

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
« ____ » _____ 2024 р., протокол № ____
Т.в.о. завідувача кафедри практичної психології
доктор психологічних наук, доцент
_____ **Євген КАРПЕНКО**

Львів

2024

Медяник Денис. Дослідження особливостей прояву архетипів у внутрішньо-переміщених осіб (жінок) засобами арттерапії

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню специфіки прояву архетипів у жінок, що є внутрішньо переміщеними особами (ВПО), за допомогою методів арттерапії. В роботі розглядаються основні теоретичні засади архетипової психології та їх застосування в контексті арттерапевтичної практики. Проаналізовано вплив арттерапії на виявлення та опрацювання глибинних психологічних структур і архетипів у жінок ВПО, а також на їх психологічну адаптацію та відновлення. Результати дослідження підкреслюють значущість арттерапії як ефективного методу для роботи з архетипами та психологічними травмами у контексті вимушеного переселення.

Ключові слова: архетипи, жінки ВПО, арттерапія, психологічна адаптація, психологічна травма, внутрішньо переміщені особи.

Medianik Denis. Research on the Features of Archetype Manifestations in Internally Displaced Persons (Women) Through Art Therapy.

This qualification work focuses on studying the specific manifestation of archetypes in women who are internally displaced persons (IDPs) using art therapy methods. The work explores the main theoretical foundations of archetypal psychology and their application in the context of art therapy practice. The influence of art therapy on the identification and processing of deep psychological structures and archetypes in IDP women is analyzed, along with its impact on their psychological adaptation and recovery. The research highlights the importance of art therapy as an effective method for working with archetypes and psychological trauma in the context of forced displacement.

Keywords: archetypes, IDP women, art therapy, psychological adaptation, psychological trauma, internally displaced persons.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні основи трактування жіночих архетипів	6
1.1. Поняття «архетип» у психологічній науці: історичний аспект.....	6
1.2. Типологія та класифікація жіночих архетипів та їх змістові характеристики	12
1.3. Психодіагностичний та психотерапевтичний зміст жіночих архетипів у казках	21
Висновки до Розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження прояву архетипів у жінок ВПО	28
2.1. Організація та процедура емпіричного дослідження: опис етапів, вибірки, методів та методик	28
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження... ..	34
2.2.1. Результати порівняльного аналізу тесту С.Бем.....	34
2.2.2. Результати рефлексивної техніки з МАК «Образ жінки»	36
2.2.3. Аналіз та інтепретація казок респондентів «Шлях героя».....	43
2.3. Психокорекційні заняття з використанням арттерапевтичних технік для роботи з архетипами для жінок ВПО	51
Висновки до Розділу 2.....	52
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сьогодення жінки, які переживають воєнно-політичні конфлікти, часто стикаються з інтенсивними стресовими ситуаціями та травмами. Тому вивчення особливостей їхніх переживань, поведінки та діяльності є важливим, оскільки допомагає зменшити силу впливу стресових умов та обставин.

Відомо, що кожна особистість перебуває під сильним впливом несвідомої частини психіки (колективного та індивідуального несвідомого). Важливим елементом колективного несвідомого є архетипи, що формують ідентичність особистості, впливають на її поведінку, діяльність та формують соціальну спрямованість.

Сучасна жінка, безперечно, перебуває під впливом великої кількості архетипів, які вплетені у загальну структуру її особистості.

Вивчення впливу архетипів на поведінку жінок також може розкрити важливі аспекти гендерної нерівності та шляхи її подолання. Аналіз архетипів може допомогти зрозуміти, як суспільство обмежує можливості жінок і як цим можна протистояти через розбудову нових архетипів.

Значний вплив на формування архетипів у суспільстві мають засоби масової інформації, зокрема кіно, телебачення, реклама, література тощо.

Дослідження впливу медіа на формування архетипів жіночої ідентичності може розкрити способи, якими цей процес можна було б змінити на краще.

Формування і розвиток жіночої ідентичності залежні від архетипів, які представлені у суспільстві. Наприклад, архетип «Матері» може впливати на очікування суспільства щодо ролі жінок у вихованні дітей та домогосподарства. Архетип «Амазонки» часто виражається у жінок через почуття сили і незалежності, тоді як архетип «Принцеси» може сприяти появі у жінок потреби в захисті і підтримці.

Прагнення до самовираження та соціального визнання можуть бути сформовані через архетипи «Богині», «Мудрої Жінки», «Кар'єристички» тощо.

Тому дослідження ролі архетипів і їх впливу на поведінку, зокрема на формування жіночого, має велике значення в сучасному науковому і соціальному контексті. Воно може сприяти розумінню глибинних механізмів, які формують ідентичність та поведінку жінок, і відкрити шляхи до більш емансипованого та рівноправного суспільства.

Вивчення особливостей архетипів у внутрішньо переміщених жінок є надзвичайно актуальною проблемою, оскільки вони стикаються зі складними викликами та травматичними досвідами, які впливають на їхню ідентичність, психологічний стан та соціальну інтеграцію. Розуміння архетипів, що притаманні цим жінкам, дозволяє виявити та врахувати їхні потреби, відчуття самоідентифікації та стратегії виживання. Важливим є розкриття впливу архетипів на ставлення до нової реальності та адаптації до неї, а також пошуку ресурсів для відновлення після травматичних подій.

Розуміння їхніх архетипів може також допомогти у створенні ефективних програм та ініціатив для підтримки та реабілітації цієї вразливої групи.

Метою дослідження є теоретико-емпіричне вивчення дослідження ролі жіночих архетипів арттерапевтичними засобами та їхній вплив на самоусвідомлення, поведінку та особистісну спрямованість жінок.

Завдання дослідження:

1. Теоретично обґрунтувати зміст поняття «архетип» у філософському та психологічному аспектах.
2. Описати психологічний зміст та особливості жіночих архетипів.
3. Охарактеризувати основні класифікації та виокремлені в них жіночі архетипи.
4. Обґрунтувати психодіагностичні та психокорекційні особливості роботи з жіночими архетипами.
5. Емпіричного дослідити особливості прояву жіночих архетипів і внутрішньопереміщених осіб (жінок) (далі жінки-ВПО).
6. Запропонувати арт терапевтичні техніки для робіт із жінками ВПО.

Об'єктом дослідження є жіночі архетипи особистості.

Предметом дослідження є особливості прояву жіночих архетипів у жінок-ВПО.

Теоретичною основою дослідження є філософські концепції Філона Олександрійського, Платона, Августина Аврелія, а також психологічні підходи З. Фрейда, К.-Г. Юнг, теорія архетипів Пірсона, наукові вчення Дж.Хіллмана, М-Л. фон Франц, Ж. Шинодон з його працею “Богині і жінки”, М. Естес із книгою “Жінки, що біжуть з вовками”, Л. Грейс Франс, Е. Нілсон, а також наукові підходи мовознавців, філологів, літераторів та міфологів.

Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні та поглибленні знань щодо особливостей архетипів жінок та їхнього впливу на основні сфери особистості, поведінку та діяльність.

Практичне значення дослідження полягає у формуванні інструментарію для роботи із жінками ВПО, що можуть використовувати практичні психологи, волонтери, соціальні працівники і спрямовано на формування соціально-психологічної адаптації цієї категорії осіб.

Методологія: у ході дослідження були використані наступні методи та методики: метод теоретичного аналізу літератури з теми дослідження; метод діагностичного експерименту; статистичні методи (кількісно-якісна обробка отриманих даних), метод контент-аналізу; методика “Маскулінність-фемінність” С.Бем, авторська МАК методика для психокорекційної та психотерапевтичної роботи.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТРАКТУВАННЯ ЖІНОЧИХ АРХЕТИПІВ

1.1. Поняття «архетип» у психологічній науці: історичний аспект

Основоположником теорії архетипів був К.-Г. Юнг, швейцарський вчений, який у 1919 р. у своїй книзі “Архетипи і колективне несвідоме” ввів це поняття. Проте саме поняття виникло задовго до нього, звичайно ж Юнг стояв на плечах гігантів і використав весь цей величезний ресурс людського знання, який був напрацьований до нього і здебільшого він захоплювався вченими та філософами-ідеалістами.

Першим запропонував це поняття давньогрецький філософ Платон, він був головним ідеалістом в античності у Vст. до н.е. Платон вже задумався про те, що видимий світ це не все, що дано нам для пізнання і не все що існує на світі. Він припустив, що світ є двоїстою за своєю природою, є матеріальна частина ту яку ми сприймаємо, бачимо, чуємо, можемо спостерігати, можемо зібрати якісь аргументи на користь його існування і світ невидимий ідеальний світ, який на думку філософа містить ідеї сутностей усіх речей, які він назвав “Ейдоси” або архетипи, він припускав що все те, що ми спостерігаємо у світі є лише блідою подобою того великого поняття – Ейдос, думка Платона є якоюсь первинною ідеєю, першою причиною буття всіх речей, та зовнішній світ це лише відображення ідеї ейдосів, які наповнюють весь світ навколо нас. При цьому Платон говорив про те, що світ ідей це істина світу, а світ речей це щось середнє між бути і не бути, це лише слабка копія, слабка подоба суті речей, які полягають в ідеї видиху. І ось – Платон, саме він запропонував поняття архетип, у перекладі слово архетип означає прообраз, якийсь первинний універсальний образ-принцип, який може являти в собі: персонажі, події, сюжети, зовнішні образи світу [1]

За Платоном цю ідею розвинув давньогрецький філософ Плотін, він зробив акцент у своїх роздумах на естетичну частину цього поняття, назвавши його – Софія – мудрість.

Осягнення мудрості розвертає людину від зовнішнього світу до світу внутрішнього. Він особливу увагу приділяв підкресленню естетичної складової цього поняття, цей світ – істина, існуючий світ Софії та мудрості є прекрасним. Особливо яскраво його ідеї виражені в його працях, які називаються “Пропрекрасне” за античними мислителями в середньовіччі це поняття основа вашої сили.

Середньовічні схоласти-мудреці від церкви, наприклад Блаженний Августин, він вважав що пізнання повинне бути спрямоване не на зовнішній світ, а на внутрішній, бо тільки він істинно містить у собі всю всю мудрість світу. Філософ розглядав центром всесвіту бога або позаматеріальним абсолют, також розглядав проблему відносин бога та видимого світу і вже в його працях тоді в Середньовіччі проглядається розворот до особистості до її внутрішнього світу, яким чином він пов'язаний з божественним.

Він запропонував поняття колективного несвідомого, хоча називав його інакше, говорив про колективні уявлення, що криється в глибинах душі і які живлять індивідуальні губи. Також розглядав окремих людей як архетипи, деякі ідеї-моделі та уявлення які народжені колективним розумом та ці ідеї є первинні і впливають на зовнішній світ.

Фома Аквінський також вважав, що архетип це деяка ідея, яка міститься в розумінні бога, і в свою чергу є основою людського розуму, який допомагає людині осмислити божий світ та зрозуміти його, усвідомити тому що це ті самі цеглинки з яких зіткано мислення людини за образом і подобою божою.

Потім І. Кант у своїй “Критиці чистого розуму” також розгортає тему архетипу і говорить про деякі трансцендентальні принципи концептів, які не підвладні людському досвіду, але вже існують всередині людської свідомості

і в яких міститься всякий прообраз всілякої людської дії та практичного застосування знань [2].

Згодом французький філософ та соціолог Еміль Дюркгейм заговорив про колективні уявлення, і він говорив про те, що ці колективні уявлення складаються з думок і почуттів та сприйняття різних членів суспільства, яке складається в єдину систему і потім впливає на кожну конкретну людину, таким чином архетипи – це деякі породження соціального розуму, колективного розуму, колективних уявлень, які через культуру передаються окремій людині, буквально з народження та з молоком матері. Він був першим хто вважав, що архетипи не тільки не сприймаються через досвід, але і є даними які дісталися нам у спадок, і були вшиті в нашу психіку і є її основою.

Проблему архетипів, ейдосів, трансцендентних ідей описували також Г. Гегель і А.Шопенгауер, якими захоплювався К.-Г. Юнг.

У ХХ ст. І ось, К.-Г. Юнг нарешті сформулював своє власне уявлення про це поняття та його внесок полягає в тому, що він переломив архетипову ідею з точки зору людської психіки, а не тільки філософського осмислення світу.

У теорії К.-Г. Юнга архетипи є структурними одиницями психіки окремої людини, але міститься вони в колективному несвідомому. Вони невидимі та не усвідомлювані, але впливають на нас і на наше життя, також на наш вибір сприйняти своїм почуттям, і навіть на хід думок, він говорить про те, що архетип передається нам у результаті багатовікового досвіду людства, вся історія людства зашита в деяких програмах, деяких формулах закладених в основу нашої психіки, вони притаманні нам так само, як нам властива певна будова тіла і відповідно кожна людина індивідуальна і лише заломлюється через архетип своє сприйняття.

Індивідуальні особливості формування архетипу дещо відрізняються, тому що він настільки невловимий, тому так важко його визначити, просте визначення архетипу це прообраз який виливається в невловиму сутність,

архетип може мати багато різних прообразів. Прообрази, втілюючись у реальності, набувають дуже великої різноманітності у своїх проявах, подивіться які різні люди створені за простим прообразом людини, вони відрізняються характеристика, але це все людина.

Ось інший об'єкт - стілець який є прообразом, один і той же він несе в собі ідею сидіння, його застосування дуже різноманітне іноді близьке до задуму, іноді дуже далеке, він іноді красивий а іноді потворний, але людська фантазія не знає кордонів, тому з цієї причини наша свідомість створює різні прообрази одного об'єкту, і його дія втілюється у різних образах стільця.

З квітами ще цікавіше, проста ідея квітки знаходить втілення у колосальній кількості варіацій, природа невтомно створює все нові та нові картини і ці відмінності за кольорами та формами та кількістю пелюсток і нахилення голови, так само і архетип, він може бути одним і тим.

Про втілення у різних історичних ситуаціях, у різних етносів і людях може дуже відрізнитися архетип, при цьому залишаються розумними, і на думку К.-Г. Юнга архетип завжди вимагає втілення. У ньому міститься колосальна енергія архетипу, він структурує зміст нашої психіки особливо чітко і виразно виявляє в собі в міфологія в казках, а також у людських снах та фантазіях, але, на жаль, при деяких психічних захворюваннях.

Власне, яким чином К.-Г. Юнг виявив існування архетипу і взявся за його вивчення, історія була такою: він працював в психіатричній клініці і досліджував там шизофреніків.[3]

Одного разу коли він зайшов у кімнату до свого хворого, дуже важкого шизофреніка, котрий довгий час вже знаходиться в лікарні, він побачив що хворий дуже збуджений і кричить йому буквально з порогу: «Лікар, лікар дивіться в небо, подивіться на сонці ви там побачите щось дуже важливе» , він подивився на сонце і не виявив там нічого особливого, тоді хворий ще більше збудився та сказав: «Лікар ви що, не бачите у небі сонячний фалос?» та коли він похитуючи головою відповів ні, пацієнт почав хитати головою так само як К.-Г. Юнг, на той момент психолог сприйняв це як марення

божевільного, проте вже через багато років випадково наткнувся на дослідження міфолога, в якому вживався буквально цей термін слова фалоса сонця, також він виявив що коли психічно хворі люди починають розповідати йому про свої галюцинації, про свої фантазії деякі з них дуже нагадують вже існуючі відомі міфи, які були написані стародавньою Грецією і раніше.

Таким чином ця тема зацікавила його і він став уважно ставитися до цього, і з цього часу К.-Г. Юнг поступово почав усе більше і більше залучатися до вивчення впливу архетипів на людську душу, чому хворі люди проживають життя у галюцинаціях у своїх фантазіях, що є викидами їхнього несвідомого то нормальна людина здорова може сприйняти у снах, і найчастіше сні бувають такими потужними, такими енергетично зарядженими, що стає зрозумілим, що в них є великий сенс і він говорив про те, що це архетипові сні, звичайно не все але, деякі сні які мають потужну так званий нуменор, божественну силу.

К.-Г.Юнг відносить його до архетипічного рівня психіки, оскільки у сні, потужним чином розкривається наше несвідоме[4].3. Фрейд свою чергу називав сні та їх трактування королівською дорогою до несвідомого, тому через сні ми можемо доторкнутися до архетипічного рівня нашим пензлем, який і є базово-визначальним для нашого денного життя.

Щоб пояснити всю глибину поняття архетип,він використав хімічний образ кристала, та говорив про те, що як в розчині міститься кристалічні гранули кристала і як з цього розчину можуть народитися різні дорогоцінні камінці, але всіх у них будуть збережені геометричні пропорції, це може бути один кристал це може бути ціла грона різноманіття, це може бути велика або маленька геометрична пропорція та будуть залишатися одними і тими ж.

Архетип він і є різний образ, але і всередині себе кожен з цих образів має одну і ту ж структуру, яку кожна людина в своєму житті заломлює через свій власний досвід та свої власні уявлення про життя.

У свою чергу психолог описав шість повнообразних архетипів, він говорив про те, що архетипів стільки скільки типових людських ситуацій, тобто їх тисячі, оцією первородною анімою може бути сюжет, це може бути дія, чи бути конкретно силою, персонаж.

Відомо, що, кожен етнос народжує свій власний архетип, і його ні з чим не можна сплутати. Він є такою основою для решти поколінь, всім вам відомо такі персонажі, як Дон Кіхот, Жанна Д'арк, Гільгамеш лікар, Фауст: це персонажі, які являють собою загальнолюдські універсальні принципи та ідеї.

Відомо про існування Едіпового комплексу, який був описаний З. Фрейдом спираючись на міф про Едіпа як на найпоширенішу відому версію, описуючу структуру ситуацій які відбуваються, що відбувається, і в цьому сенсі кожен народ народжує свої власні архетипи, властиві його духу, його цінностям, уявленням про життя.

Прообрази закладені історично та культурно у досвід поколінь, народу та людства. Уявімо собі теорію К.-Г. Юнга, якщо подивитися на те, як він розглядає місце людини в природі, що ось є людина, ми її знаємо її характер, світогляд, на це дуже сильно впливає сім'я, а це другий рівень зануреності, архетип є другим зверху, де сім'я є частинкою суспільства, саме воно є сегментом етносу, попередній перетікає у частинку людства, всього великого людства, і являє собою частину тваринного світу, де він у свою чергу є долею ще більшого поняття.

Таким чином архетип який ми на людському рівні сприймаємо як певний відблиск цієї ідеї це два ейдоси, які містяться в глибоких пластах нашої психіки та реалізуються нами, оскільки ми всі мислимо з погляду нашого світогляду.

Проте, коріння його сягає глибоко не тільки в історії людства, але і в історії таких типових явищ, як явище природи. Відомо що першими архетипами людства були такі базові глобальні ідеї, як ідея моря, як день народження, небо як дух, сонце як вогонь, та трансформація архетипу грози

як ідея битви добра і зла. Ці природні явища ось там у глибинах архетипічного рівня закладені у сприйняття ще нашими первісними предками.

1.2. Типологія та класифікація жіночих архетипів та їх змістові характеристики

Швейцарський психоаналітик Т. Вольф, колега К.-Г. Юнга, яка була йому і другом і коханою, запропонувала модель чотирьох основних жіночих архетипів: Мати Гетера Амазонка і Медіум, згідно з її теорією всі жінки і мають первинний архетип, що впливає з їхньої сутності.

Інші 3 архетипи виражені в різні мірі, жіночі особистості усвідомлюються свідомо, так ця теорія допомагає нам дізнатися про наші світлі та темні сторони.

Вона зазначила важливість процесу дорослішання, розуміючи свої архетипи ми можемо знайти в собі і інші архетипові елементи, розпізнати їх і прийняти як свої власні, це відбувається тому, коли наша первинна структурна форма також звана прообразом стає надмірно домінуючою і негативні аспекти стають також домінуючими.

Т. Вольф зобразила 4 архетипи у вигляді Хреста з головним архетипом вгорі, архетипом найвіддаленішим від конкретної жінки на протилежному боці, і архетипами по обидва боки.

Протилежні архетипи це Мати і Гетера, Амазонка і Медіум, наприклад, якщо основною структурною формою є мати, то буде більше рис пов'язаних з тим архетипом, в той час жінка також пізнає типові риси Амазонки і медіума, найвіддаленішими та найбільш комфортно-неприйнятними для неї будуть якості гетеро (Рис.1.1.).[21]

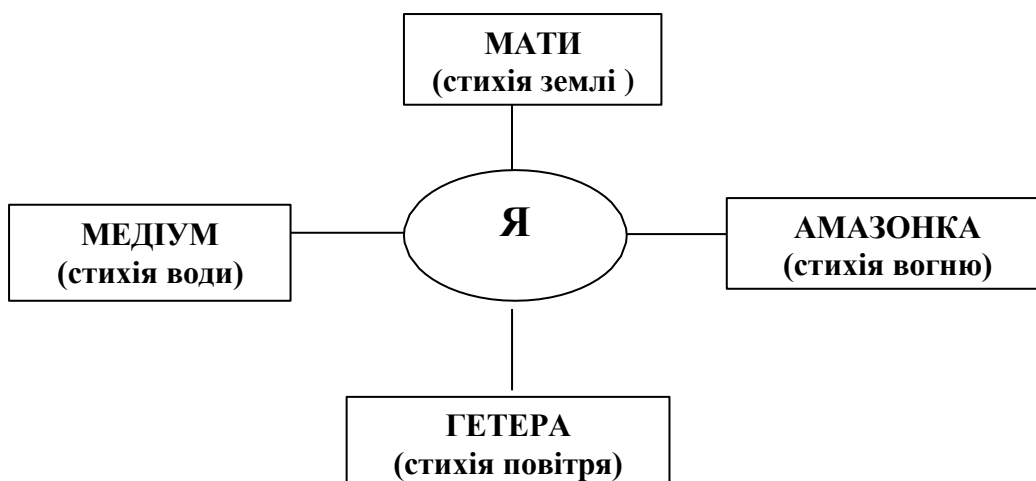

Рис. 1.1. «Чотири вічні жінки»

Архетип матері характеризується властивістю турботи та захисної поведінки, вона максимально проявляє себе в цьому амплуа, надаючи оточуючим безпеку та відчуття захищеності, що виявляється в підтримці та розвитку інших шляхом створення безпечного середовища та простору. Вона асоціюється з якостями доброти та мудрості, справедливості та співчуття, реалізація цього архетипу відбувається шляхом управління об'єктом турботи та його підсилення використовуючи для цього різні методи та методики та власне характеристики цього архетипу, проте це не виключає можливості інших трьох архетипів доглядати за дітьми та сприяти їхньому вихованню, бо акцентуація цього типу яскраво проявляється найбільш ефективно в цьому процесі.[6]

Цей прообраз не є обмеженим лише у сфері материнства, він пронизує як партнерські та дружні відносини, так і робочу сферу. Отже об'єктом турботи можуть бути не лише діти, а також учні, пацієнти, клієнти у даному контексті архетип матері виступає як ідеалізована форма материнства, обтяжена певними соціокультурним очікуваннями та стандартами, у нас оцінюється з погляду турботи, та захисною поведінкою, яка передбачає підтримку та розвиток інших шляхом створення безпечного та сприятливого середовища, цей ідеалізований аспект материнства містить в собі якості

доброти, мудрості та співчуття, які втілюються в турботливому керівництві та зміцнення об'єкту турботи.

Однак у реальності, досвід материнства може значно відрізнятись від даного ідеалу. Жінки, що виступають у ролі матері часто відчують підвищений рівень стресу та відповідальності, який впливає соціальних очікувань та стереотипів. Вони можуть стикатися з почуттям невдачі або недостатності особливо порівнянні з ідеалізованим образом матері. Це може викликати внутрішню конфліктність та почуття невпевненості у власних здібностях.

Поняття “тінь” архетипу матері вказує на темні аспекти цього архетипу, який часто залишаються прихованими або недооціненими. Наприклад надмірна залежність від об'єкта турботи може виявлятися у формі тривожності та не впевненості у власних силах опікуваного. Це може привести до негативних наслідків, як для самої матері так і для її дітей, включаючи втрату особистої ідентичності та не здатність до самостійного функціонування.

У цілому розуміння складності архетипу матері дозволяє глибше зрозуміти сутність материнства та його вплив на особистість матері та дитини. Здатність відокремлювати ідеалізований образ від реальності та працювати з тінями цього архетипу може допомогти матері забезпечити оптимальні умови для власного самовираження та розвитку, а також для здорового розвитку власних дітей. Для архетипу матері найближчим архетипами є Амазонка і медіум, найвіддаленішими Гетера.[7]

Архетип Гетери уособлює складну структуру особистості, яка породжує суперечливі емоції та переживання. У звичайному розумінні, Гетера часто сприймається в контексті коханки, що несе в собі негативний аспект, оскільки нерідко ставлення до такої фігури забарвлене негативно. Проте слід зауважити, що архетипи не піддаються дихотомічному кваліфікаційному підходу на хороші та погані, але є складними конструктами, що містять в собі як позитивні, так і негативні аспекти.[7]

Архетип Гетери охоплює глибше значення, ніж просто сексуальне задоволення. Він може виявлятися у вигляді подруги, колеги чи іншого типу відносин. Основним пріоритетом для Гетери це — якість взаємин з партнером, а вона сама орієнтована на чоловічий світ. Вона зосереджена на створенні гармонійних та плідних стосунків зі своїм об'єктом любові.

Так само, як мати піклується про свою дитину, Гетера займається об'єктом своєї любові. Вона служить джерелом натхнення, розуміння, підтримки, похвали та розваги. Через ці аспекти вона сприяє психологічному розвитку свого партнера та сприяє його особистісному зростанню, ведучи його через стадії чоловічої зрілості до формування цілей особистості.

У контексті теорії індивідуації К.-Г. Юнга, Гетера допомагає своєму партнерові у вирішенні особистісних конфліктів та досягнень, гармонії в другій половині життя, коли чоловік вже знайшов своє місце у суспільстві та встановив свій соціальний статус. Отже, архетип Гетери реалізує свій потенціал у підтримці та розвитку партнера, що може мати різноманітні форми залежно від індивідуальних потреб та у напрямку з самореалізацією кожного конкретного партнера. Для Гетери найважливіше полягає у формі та якості стосунків з суб'єктом її любові, інші аспекти мають другорядне значення[8].

Дослідження доводять, що материнство може проявлятися різними способами, включаючи Гетеру, яка відрізняється від інших типів материнських стилів. Для гетери, пріоритетним не завжди є турбота про дітей, але скоріше побудова і підтримка стосунків. Зазвичай її уявляють міцно зв'язаною зі своїми дітьми і може демонструвати великий інтерес до їхнього життя.

Однак, надмірна залученість може бути наслідком відчуття власної обмеженості, або недостатньою самореалізацією, і привести до спроб контролювати та спрямовувати життя дитини. Це може викликати опір з боку самої дитини. Гетера має схожі риси з іншими типами материнства, такими

як Амазонка і Медіум. Протилежність Гетери передається в типі Мати, яка може виявляти інші методи виховання.[7]

Архетип Амазонки в рамках психологічного дослідження визначається як модель жіночого стилю, яка характеризується незалежністю, самостійністю та націленістю на досягнення та ефективність. Цей архетип визначається організованістю, конкретністю та акцентом на порядок, відображаючи при цьому пріоритети на реальність.

Центральними мотивами для Амазонки є успіх та самореалізація, а вона виявляє незалежність від чоловіків у контексті відсутності потреби у психічному зв'язку з ними для власного задоволення та розвитку. Архетип

Амазонки не реалізується через стосунки з іншими особами, але скоріше базується на зовнішніх досягненнях, які вона прагне досягти самостійно. Партнери часто сприймають Амазонку як суперники, а її націленість зазвичай спрямована на об'єктивний успіх. Хоча вона не завжди повністю поглиблюється в сімейні справи, але це і не означає, що вона не цінує свою родину, а просто це не є головним є пріоритетом або основним сенсом життя.

Темна сторона архетипу Амазонки виявляється в її можливості підходити до різних ситуацій та розв'язання проблем за типовими для чоловіками моделями. Ескалюванням цього явища є чоловічий протест, коли жінка спробує компенсувати власне почуття неповноцінності через агресивну поведінку. Така жінка може прагнути вийти на рівень з чоловіками, що виявляється у бездушності, егоїзмі та агресії в її поведінці. У відношеннях авторитетами та оточуючими людьми Амазонка зазвичай займає бойову позицію, проявляючи суворість, домінантність та нездатність до компромісів і згоди. Темна сторона цього архетипу прагне до боротьби, в якому Амазонка намагається підтвердити свою позицію та владу, але це не завжди ґрунтується на здоровій конкуренції [9].

Для подолання труднощів архетип Амазонки може застосовувати підходи, характерні для чоловіків, проявляючи дуже раціональний підхід або піддавши проблеми пригніченню. У взаємовідносинах вона може

використовувати інших на користь собі у крайніх випадках цілеспрямованість може привести до трудоголізму та саморуйнівної поведінки, що спричинить вигорання.

Для осмислення власного архетипу Амазонки важливо приділити увагу старим травмам і ранам, які можуть бути пригнічені, але на несвідомому рівні суттєво впливають на особистість.

Згідно з Т. Вольф, проявом цих пригнічених емоцій може бути позиція Фурії, коли жінка стає дратівливою і сварливою. Це свідчить про наявність чогось, що спричинило фрустрацію, але це постійно пригнічується ірраціональним підходом, а згодом ці емоції можуть виходити на поверхню. Сусідніми архетипами до Амазонки є Мати і Гетера, що відображають різні аспекти материнства та стосунків. Протилежним типом є Медіум, який виявляє інші психологічні особливості і реакції на зовнішні подразники [3].

Архетип Медіум представляє собою складний для розуміння психологічний тип, який знаходиться на перехресті між відомим і невідомим, раціональністю і ірраціональністю. Цей архетип визначається незалежністю до невідомого, а сприймає реальність іншими сенсорами, ніж інші архетипи. Характерною особливістю Медіума є розвинута інтуїція, яка дозволяє йому знаходити знання через образи, що виникають із несвідомого, душі та власних почуттів. Він має сильний зв'язок з колективним несвідомим, і для нього важливіші архетипні змісти, ніж особисті. Медіум сприймає навколишнє довкілля дуже чутливо, особливим удосконаленням у несвідомому сприйнятті.

Основною складністю для медіума є здатність легко співпереживати іншим та поглинати їхні емоції, що може вести до виснаження або втрати власного я, оскільки він не завжди розрізняє, що є його, а що належить іншим. Важливим викликом для Медіума є здатність встановлювати власні межі та дотримуватися їх. У стосунках з чоловіками Медіум може бути відмінним співрозмовником, який вмє апатично слухати і розуміти їхні

почуття. Однак він не може завжди приділяти достатньо уваги особистим стосункам, оскільки вони не завжди є його пріоритетом [10]

Тіньовими аспектом архетипу Медіум можуть бути поглиненість інтуїцією та несвідомим, що може призводити до чутливості до негативних та темних аспектів ситуації. Медіум може вказувати на ці аспекти, що може викликати дратування в його оточенні, оскільки вони можуть вважати такі вказівки не сприйнятливими або незвичними. Іноді Медіум може порушувати соціальні норми, виходячи за рамки того, що вважається прийнятним у спілкуванні. Це може зробити його неприємним для деяких людей, які можуть вважати його дивним. Часто вимагає значних зусиль, щоб функціонувати, де важливість почуття порядку, організованості та ефективності високо цінується. Ці якості як правило є, нерелевантними для Медіума, що може викликати труднощі у взаємодії з оточенням.

Крім того, іншою тінню може бути перегравання та посилення власних здібностей медіума, можливо, з метою отримання уваги або визнання оточуючих. Сусідніми типами медіума є Мати і Гетера, вони відображають різні аспекти материнства та стосунків. Протилежним архетипом є Амазонка, яка відрізняється від Медіума у підході до сприйняття та реагування на навколишнє середовище.

На загальному рівні Т. Вольф класифікувала архетипи на особисту пов'язані, такі як Мати і Гетера, і безособово пов'язані, такі як Амазонка і Медіум. Особисто пов'язані архетипи, Мати і Гетера, об'єднані головним пріоритетом — турботою, піклуванням та добробутом інших. Випадковість у цьому полягає в тому, що Мати спрямовує свою енергію на дітей або довірених осіб, тоді як Гетера акцентується на якості стосунків із чоловіком або загалом на чоловіках. Безособово пов'язані архетипи, Медіум і Амазонка, об'єднані своєю зосередженістю на колективному житті або суспільних інтересах.[7]

Особисті стосунки для них не є пріоритетом. Амазонка в основному фокусується на свідомому колективному світі, тоді як Медіум зосереджена

на свідомому. Усі ці форми є результатом поєднання психологічного переживання та поведінки, сприйняття світу та життя, а також підходу до людей та стосунків. Крім того, кожен з архетипів має свою інстинктивно і несвідомо сторону, яка визначається життєвими подіями, сімейним та партнерським кліматом, соціальними впливами та іншими факторами[20].

Важливо підкреслити, що жодного типологію не слід сприймати як абсолютно і необхідно довгому. Такі типології можуть бути корисними і надихати на пізнання себе, розкриття деяких аспектів власної особистості, про які ми можемо не задумуватись або не усвідомлювати. Ідеальний спосіб досягнення гармонії та задоволення від самої себе може полягати у тому, щоб розглянути свій основний тип та інтегрувати три інші аспекти своєї особистості в свою свідомість. Це може допомогти в розвитку повноти та різноманітності нашої свідомості та дозволити краще зрозуміти та прийняти себе.

Однак, важливо пам'ятати, що кожна людина унікальна, і типології можуть бути лише намагання узагальнити певні аспекти особистості, а не повністю відображати всю складність кожної людини[11].

Також варто зазначити та висвітлити і інших науковців які вивчали особливості прояву жіночих архетипів та їх трактування.

Концепція Дж.Болен щодо архетипів богинь представляє собою міфологічну модель жіночих архетипічних образів, яка відображається через персоніфікацію давньогрецьких богинь. Відповідно до цієї концепції, жінки підпорядковані внутрішнім силам, які вони можуть відчувати, і які можна розглядати як архетипи, що впливають на їхню поведінку і психологію.

Перша група архетипів, яку визначила Дж. Болен – це «Незаймані богині», представлені Артемідою Афіною та Гестією. Ці архетипи втілюють жіночу незалежність і самостійність, вони спрямовані на досягнення власних цілей і виявлення компетентності та самодостатності.

Друга група – «Вразливі богині», до якої входять Гера, Деметра та Персефона, представляє традиційні жіночі ролі у формі дружини, матері та

доньки. Ці архетипи орієнтовані на взаємини, які забезпечують почуття цілісності та благополуччя і вони виражають потребу жінок у міцних взаємозв'язках та прихильності.

Третя група – «Алхімічна богиня», яку представляє Афродіта, символізує еротичне прагнення, пристрасть та сексуальність, а також прагнення до нового життя [4].

Ця концепція відображає різноманітні аспекти жіночого досвіду і надає розуміння різних ролей та потреб, які можуть виявлятися в жіночій психології та поведінці, враховуючи міфологічні образи богинь.

Ч. Гілкрайст, британська дослідниця, пропонує концепцію «Круга дев'яти», в якій вона визначає дев'ять жіночих психологічних моделей на основі історичних свідочств та спостережень. Ці моделі представлені наступним чином:

1. «Королева Краси» втілює ідеал краси.
2. «Мати-Ткачиха» описує організуючий аспект в жінці.
3. «Берегиня Світла» відображає Милосердя та культ Діви Марії у християнстві.
4. «Королева Ночі» характеризує жінку, яка підпорядкована інстинктивним потребам та дєрвісній життєвій енергії.
5. «Велика Мати» символізує плодовитість, родючість та початок нового життя.
6. «Господиня Вогнища» виступає як хранителька домашнього вогнища та затишку.
7. «Королева Землі» відображає цикл жіночої сексуальності, які поділяються на три фази: недоторкана, пробуджена та індивідуалізована сексуальність.
8. «Справедлива Мати» символізує справедливість та контроль, асоціюється з образом Богині Феміди.
9. «Господиня Танцю» відображає образ спонтанності, життєрадісності та свободи [12].

Ця концепція дозволяє розуміти різноманітні аспекти жіночої ідентичності та психології, а також надає рамки для аналізу ролей та функцій, які жінки можуть відігравати у суспільстві та культурі.

1.3. Психодіагностичний та психотерапевтичний зміст жіночих архетипів у казках

У творах українських письменників та поетів широко використовуються образи жіночих персонажів, таких як відьми, мавки та чарівниці. Ці образи розглядаються у різних літературних жанрах, включаючи прозу, поезію, драматургію та оповідання.

Письменники використовують ці образи для висвітлення різних аспектів народної культури, традицій, вірувань та психології. Вони допомагають створювати атмосферу та передавати певні емоції, а також відображати соціокультурні та історичні контексти. Такі образи є важливим елементом української літературної спадщини і збагачують її культурний ландшафт. найчастіше різноманітні архетипи ми зустрічаємо у творах М. Вовчок «Чари» та «Чортова пригода», І. Франка «Гуцульські примітки», Т. Шевченка «Відьма», В. Винниченка «Чорна пантера та білий ведмідь», Л. Українки «Лісова пісня», Л. Боровиковського «Чарівниця», Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма», О. Кобилянської «В неділю рано зілля копала», Г. Данилевського «Біс на вечорницях», М. Коцюбинського «Відьма», Х. Купрієнка «Недобрий віщун», І. Нечуй-Левицького «Чортяча спокуса», О. Стороженка «Жонатий чорт» та «Закоханий чорт», Г. Хоткевича «Дияволиця»[13].

У сучасному науковому дискурсі активно досліджується тема архетипічного образу відьми та інших демонологічних жіночих персонажів різними науковцями. Філологи досліджують образ відьми в українській демонології та літературі, зокрема, В. Кмет проводить аналіз цього образу в контексті української культурної спадщини. Культурологи вивчають жіночий

архетип у міфопоетичній традиції української культури, розглядаючи його в контексті традиційних сюжетів та етнокультурних стереотипів.

Фольклористи аналізують міфопоетичні основи народного календаря та народну демонологію у слов'ян, щоб встановити зв'язок між народними віруваннями та образами відьом.

Філософи вивчають проблематику трансформації архетипічних образів у сучасному суспільстві та їх вплив на культурні та соціальні процеси.

Філологи, такі як В. Кмет, розглядають образ відьми в українській демонології та літературі.

Культурологи, серед яких Т. Пуларія, аналізують жіночий архетип у міфопоетичній традиції української культури. Філософ розробляє проблематику трансформації архетипічних образів, включаючи образи відьми, у сучасному суспільстві.

У етимологічному дослідженні слова «відьма» відзначається його походження від праслов'янського терміну «vedati», що означає «відати» або «знати».

У свою чергу, слово «знахар» виводиться зі слов'янського «знаха», спочатку вживаного в значенні «знаючий», а згодом тлумаченого як "знатник" або "чаклун". Зазначена етимологія свідчить про те, що в початковому розумінні ці терміни не мали негативного відтінку, а навпаки, вважалися позитивними та позначали знаючу людину.[14]

Відносно полювання на відьом, яке спостерігалось в Західній Європі, відзначається, що на слов'янських землях існувало більш толерантне ставлення до знахарства та чаклунства, а репресивні заходи проти відьом були більш спрямовані на конкретні побутові аспекти.

Існує також версія, згідно з якою слово "відьма" походить від старослов'янського "відьма" як поєднання "відати" та "ма" (мати), тобто "мати, яка має знання".

До прийняття християнства термін "відьма" не мав позитивного значення. Перед цим періодом, молоду жінку, яка прагнула до знань, називали "віста",

від слова «вісти» (лат. *vidēre* - бачити; праїндоевр. *weid* - знати, відати, бачити). Лише після вступу в шлюб інародження дитини вона могла стати «відьмою», що означало знаючу жінку та мудру матір, духовного наставника.

Також існував термін «невістка», що походить від старослов'янського «невьста» - та, яка не несезнань, молода незнаюча дівчина. Ця версія підтверджується також образом богині домашнього вогнища та родинного життя у стародавньому Римі - Вести, а також жрицями цієї богині - весталками, які приймали обітницю безшлюбності.

У той же час, існує ряд термінів, що несутьнегативне забарвлення. Приклади відьом є у низці казок європейських країн, особливо тих країн які мають слов'янське походження.

У сучасній культурі різних етнічних груп існують різноманітні жіночі демонічні образи, які сприймаються через призму різних національних та культурних контекстів. Ці образи, такі як відьми Чорна Анніс та Зеленозуба Дженні (Англія), чарівниця Беффана (Італія), фрау Холле (Німеччина), Дика баба (Гуцульщина), баба Рога (Хорватія), бабаЗима (Боснія), баба Руга (Чорногорія), баба Пехтра (Австрія, Баварія), баба Єдза (Польща), Єжи Баба (Чехія), та жінка-вовчиця (Мексика), відображають різні аспекти культурного спадкування[15].

Ці образи виконують різноманітні функції,включаючи захист домашнього вогнища та опіку над дітьми. Нечемних дітей вони вважають за важковиховуваними, іноді викрадають, тоді як чемних нагороджують.

Етимологічний та лексичний аналіз цих образів підкреслює амбівалентне трактування: з одного боку, ці персонажі представляють мудрість та знання, а з іншого - страх і загрозу.

Сучасні дослідження вказують на міфологічні корені цих образів у різних культурах. Вони можуть відображати язичницьких богинь смерті та володарок потойбічного світу, таких як праслов'янська Мара, скандинавська Гель, індійська Калі, та давньогрецька Геката. Також, вони можуть бути асоційовані з дружинами основних богів та покровительками шлюбу,

домашнього вогнища та жіночих ремесел, наприклад, скандинавська Фрігг, дружина Одина, давньогрецька Гера, дружина Зевса, та праслов'янська Макош, дружина Велеса.[19]

Психоаналітична інтерпретація вказує на прояв архетипів Великої Матері та Дикої Жінки у сприйнятті цих персонажів у психіці людини. Незважаючи на значні теоретичні дослідження, існує нестача наукової інформації щодо впливу цих архетипів на поведінку особистості та необхідності розробки психотерапевтичних методів, що використовують ці образи для розвитку внутрішньої сили жінки.

Також і інші архетипічні образи присутні у казках Європи: архетип Принцеси (Спляча красуня (Sleeping Beauty) (Америка). Ця казка про принцесу, яка засинає на сто років після укусу шпильки від веретена, але її повертає до життя поцілунок принца.

Принцеса в казках часто представлена як символ краси, чистоти і благополуччя. Виразною рисою принцеси є її вразливість та ніжність, а також внутрішня сила, яка допомагає їй подолати випробування та перешкоди. Цей архетип може вказувати на прагнення до внутрішньої гармонії та вищих ідеалів краси та чистоти.[16]

У психотерапії принцеса може слугувати символом самореалізації та пошуку внутрішньої ідентичності. Аналіз ролі принцеси в казці може допомогти виявити прагнення до гармонії та розвитку особистості, а також розуміння стереотипних уявлень про жіночість.

Також прикладом цього прообразу є казка Попелюшка (Cinderella). Історія про принцесу, яка живе убогим життям у своїй власній родині, але завдяки допомозі феї вона знаходить своє щастя.

Архетип Відьми Гансель і Гретель (Hansel and Gretel). Казка, де двоє дітей потрапляють під вплив злих чаклунок. Відьма, навпаки, часто виступає як символ темних, підсвідомих бажань, сил і аспектів жіночої психіки, які можуть бути пригніченими або забутими. Присутність відьми у казці може вказувати на внутрішні конфлікти, страхи або темні аспекти особистості.

Розуміння ролі відьми в казці може допомогти виявити та інтегрувати підсвідомі аспекти особистості, що може сприяти процесу самопізнання та розвитку.

Снігова королева (The Snow Queen), також є прикладом до цього архетипу. У цій казці зла королева посилає свої закляття, щоб поширити холод у світ.

Архетип Благородної матері зустрічається в казці про Пітера Пена, де його мама Моллі, є прикладом багатой материнської любові та жертвності.

Біла Бірка (SnowWhite): Мати Сніжки, хоч і не головний персонаж, вона є символом материнської ніжності та кохання.[16]

Благородна мати або добра фея в казках зазвичай виступає як символ безумовної любові, турботи та підтримки. Присутність цього архетипу може вказувати на потребу в безпеці, зв'язку та розуміння. Аналіз ролі благородної матері в казці може сприяти розумінню та зціленню від психологічних травм або негативних досвідів з дитинства.

Часто у казках ми зустрічаємося з архетипом мандрівника. Так, Аліса в країні чудес, Аліса - головна героїня, яка подорожує через фантастичний світ, досліджуючи його та відкриваючи для себе нові реалії.

У казці «Король Лев», Сімба, головний герой, також може вважатися мандрівником, оскільки він проходить через численні випробування, щоб знайти своє місце в світі.[17]

Шукач пригод в казках часто виступає як символ пошуку, росту та самовдосконалення. Його подорож може відображати внутрішній пошук значення, ідентичності та духовного розвитку.

Аналіз його ролі може сприяти розкриттю внутрішніх конфліктів, пошуку особистісної гармонії та зростанню.[18]

Архетип Злої Мачухи. Зла королева-мачуха, яка намагається вбити Сніжку через свою заздрість до її краси.

Людина в замку. Це історії брат-мачуха зраджує та використовує свого брата для власних цілей. Цей прообраз в казках часто символізує внутрішні

комплекси, заздрість або негативні аспекти особистості, які можуть бути проявлені через контроль, маніпуляції або агресію[17].

Аналіз її ролі може допомогти розкрити та зцілити психологічні травми або негативні впливи минулого, а також допомогти в розвитку психологічної стійкості та самосвідомості.

Висновки до Розділу 1

У теоретичному дослідженні акцентовано на значення архетипів у розумінні психічної природи людини та її культурних уявлень. Архетипи є універсальними психологічними структурами та образами, які притаманні людській свідомості незалежно від культурних чи історичних умов.

Архетипи стають важливим інструментом аналізу як індивідуального, так і колективного досвіду, допомагаючи розкрити глибинні психічні процеси, що лежать в основі нашої культури та ідентичності.

Архетипи слугують ключем до розуміння культурних уявлень та ідентичності, що розширює наше знання про людську природу та соціокультурні реалії.

У рамках теорії архетипів Т. Вольф вводить модель чотирьох основних жіночих архетипів: Мати, Гетера, Амазонка і Медіум. За Т.Вольф архетипи виражені в різній мірі у кожної жінки, проте всі вони виникають із первинного архетипу, який впливає на сутність кожної жінки.

Концепція Джейн Шеррон Болен «Архетипи богинь» далі розвиває цю ідею через міфологічну модель жіночих архетипів, персоніфікованих через давньогрецьких богинь.

Аналізуючи жіночі архетипи в українських та європейських казках та літературі, ми можемо розкрити різноманітні аспекти жіночої ідентичності та культурних уявлень. Такі образи є важливим елементом української та світової літературної спадщини, які допомагають розкрити глибинні психологічні процеси та соціокультурні контексти.

Варто зазначити про велику скарбницю знань саме в розрізі казок слов'янських народів, про його поліфонію розмаїття, кожна з цих країн брала за основу один і той самий прообраз-архетип, та трактувала його стосовно менталітету власної країни.

Отже, теоретико-методологічні основи трактування жіночих архетипів надають нам можливість розуміти глибинні психічні процеси, що формують наше сприйняття себе та світу.

РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження прояву архетипів у жінок ВПО

2.1. Організація та процедура емпіричного дослідження: опис вибірки, методик та етапів емпіричного дослідження

Емпіричне дослідження було проведено у квітні 2024 року. У дослідженні брало участь 29 осіб, різної вікової категорії, вони були поділені на вікові групи за принципом

Таблиця 2.1

Віковий розподіл досліджуваних

Жінки	Вік	Статус
Ті що погодились взяти участь у дослідженні (у форматі онлайн, офлайн)	Від 20 до 30 років	ВПО
Ті що погодились взяти участь у дослідженні (у форматі онлайн, офлайн)	Від 30 до 40 років	ВПО
Ті що погодились взяти участь у дослідженні (у форматі онлайн, офлайн)	Від 40 до 50 років	ВПО

До вибірки взялося 29 осіб, 4 з них після проведення емпіричного дослідження все ж таки не дали дозвіл на оприлюднення результатів дослідження, виходячи з цього маємо діаграму, на якій зображено співвідношення жінок ВПО різних вікових категорій один до одного, виходячи з цього маємо по 3 учасниці із кожної категорії.

Характеристики вибірки жінок-ВПО:

Вік: Учасниці від 20 до 50 років, з урахуванням різних вікових груп.

Статус: внутрішньо переміщені особи. : Учасниці мають статус внутрішньо переміщених осіб, що були змушені залишити свої домівки у зв'язку з війною, природними катастрофами або іншими небезпечними ситуаціями.

Тривалість переміщення: Учасниці мали досвід внутрішнього переміщення тривалістю від 1 місяця до 2 років, тривалість переміщення не була одним із критеріїв цього дослідження, отже може бути причиною для

неточності результатів, бо врахування цього фактору найважливе, бо всі досліджувані мали різний час для процесу адаптації до нових реалій.

Досліджувані представлені з різних регіонів або місцевостей, що піддалися внутрішньому переміщенню (Запорізька область, Донецька область, Херсонська область, Луганська область, Сумська область, Харківська область, Одеська область)

4. Соціально-економічні характеристики вибірки:

Економічний статус: Учасниці мали різні рівні доходу та матеріального стану.

Освіта: Різні рівні освіти, включаючи тих, хто має базову освіту та тих, хто має вищу освіту.

5. Інші характеристики:

Етнічна приналежність: Учасниці представляли різні етнічні групи.

Сімейний стан представляв вибірку з таких учасниць: Неодружена (8), заміжня (9), розлучена (9), мати одначка (3).

Перед початком проведення дослідження досліджуваним була проведена психоедукація на тему архетипу, його історії та важливості його вивчення, була проведена бесіда про дотримання академічної доброчесності у написанні роботи для якої будуть братися матеріали які будуть надані учасницями дослідження, були погоджені правила конфіденційності та екологічності у процесі взяття результатів експерименту.

Повідомлення про проведення дослідження на інтернет-платформах було опубліковано у спільноти, які допомагали людям ВПО у знаходженні прихистку, у отриманні фінансової, медичної, юридичної та інших видів допомог. Виходячи з цього участь взяли жінки, які були зацікавлені у допомозі з емпіричним дослідженням.

Також був здійснений візит у Хаб-ВПО жінок, що розташовується нині у місті Львові, який надає психологічну підтримку жінкам, що отримали цей статус через військову агресію росії.

Основними етапами дослідження були наступні:

Таблиця 2.2

Етапи емпіричного дослідження

№з/п	Назва етапу	Зміст
1.	Підготовка та планування дослідження:	Розробка дослідницького плану, включаючи визначення цілей, методів та підходів. - Організація збору даних та визначення критеріїв вибору учасниць.
2.	Рекрутинг та відбір учасниць:	Контакт з організаціями, що працюють з внутрішньо переміщеними особами, для залучення учасниць. Як вже вище було зазначено, також було проведено опублікування повідомлення про початок емпіричного дослідження особливостей прояву архетипів жінок ВПО та контактування із бажаними на проведення даного дослідження. Використання критеріїв відбору, щоб забезпечити репрезентативність вибірки.
3.	Збір даних:	Проведення інтерв'ю, спостережень та фокус-груп для збору даних про досвід та переживання учасниць. Використання стандартизованих та адаптованих валідних методик, опитувальників та інструментів для оцінки архетипів, про які буде докладніше написано у ході практичної частини дипломної роботи.
4.	Аналіз даних:	Кодування та категоризація зібраних даних для виявлення основних тем, архетипів та взаємозв'язків між ними.

		Використання якісного та кількісного аналізу для розуміння патернів та Особливостей прояву прообразів-архетипів.
5.	Інтерпретація результатів:	Визначення значущих архетипів та силу їхнього впливу на психологічний стан та адаптацію учасниць до нових реалій побутового життя. Розвиток теоретичних моделей та висновків на основі зібраних даних.
6.	Подання результатів:	Результати цього матеріалу можуть бути підготовлені до наукових звітів, статей та презентацій для подальшого спілкування з науковою спільнотою. Поширення результатів серед зацікавлених сторін та організацій, які працюють з внутрішньо переміщеними особами. Також в розділі подання результатів вартує зауважити що було проведено їх структурування, та подання зворотнього зв'язку досліджуваним та пояснення їм результатів дослідження.
7.	Оцінка та рефлексія:	Оцінка якості та достовірності зібраних даних та проведених аналізів. Також надання бази піддослідним для роботи нам власною особистістю, в ході проведення дослідження надавались питання для саморефлексії, що надало ще більшої валідності та вибірки інформації для формування звіту по проведенню експерименту. Бо власне сама мета дослідження це допомога жінкам ВПО, а питання для саморефлексії допомагають у цьому процесі.

Серед основних методик емпіричного дослідження використано наступні:

1. Психодіагностичний тест С. Бемм «Маскулінність- фемінність», щовикористовується для визначення ступеня ідентифікації особи з маскулінним і фемінним стереотипами.[22]
2. Арттерапевтичні методи
 - 2.1. Рефлексивна техніка-дослідження із використанням МАК (метафоричні асоціативні карти), в якому використовувалась колода «Образ жінки» Ю.Демідової).[23,24,25].
 - 2.2. Казкотерапія (Техніка «Шлях героя») [26,27,28]. Написання казки про обрану карту-образ із метафоричних карт, колоди представлені вище у таблиці

2.2. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження

2.2.1.Результати порівняльного аналізутесту С.Бем

За результати тесту С Бем отримали наступні наступні значення (див. додаток 2, рис.2.1)

Наглядно представимо результати у діаграмі:

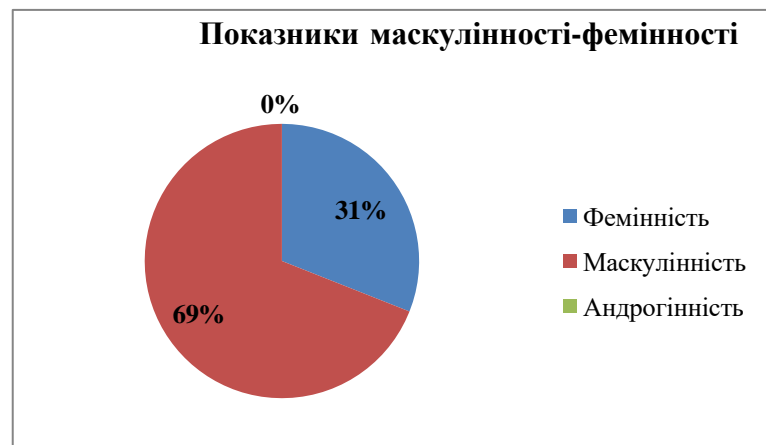

Рис. 2.1. Показники маскулінності-фемінності у вибірці

Зважаючи на попередні дані про дослідження жіночих архетипів, методика аналізу маскулінності, фемінності і андрогінності стає ще важливою для розуміння гендерної ідентичності та ролей і власне особливості прояву архетипів.

У контексті жіночих архетипів, 69% виявлених респондентів, які мають більш розвинену маскулінну частину особистості, можуть свідчити про сильну або активну гендерну ідентичність серед досліджуваної групи жінок. Ці риси можуть включати аспекти, такі як лідерство, сила волі, цілеспрямованість, амбіції, що демонструють тенденцію до відхилення від традиційних жіночих ролей і притаманність типово чоловічим якостям, серед вибірки яка склала більшість дослідження була притаманна різкість висловів, холодність, раціональність, неможливість просити про допомогу.

З іншого боку, лише 31% респондентів мають більш розвинену фемінну частину особистості. Це може вказувати на те, що традиційні аспекти жіночості, такі як емпатія, теплота, чутливість, не є однозначно домінуючими серед групи досліджуваних жінок.

Відсутність осіб з тенденцією до андрогенної особистості може вказувати на те, що в даній групі досліджуваних жінок відсутнє бажання або можливість інтегрувати як маскулінні, так і фемінні риси в свою особистість. Це може бути пов'язане з культурними або соціальними очікуваннями, що обмежують гнучкість у виявленні гендерної ідентичності.

Узагальнюючи, дослідження маскулінності, фемінності і андрогінності в контексті жіночих архетипів допомагає краще зрозуміти різноманітність гендерних ролей та ідентичностей. Це може мати важливе значення для розвитку гендерної рівності, виявлення і усунення стереотипів та сприяти відкритому та інклюзивному суспільству. Також ця інформація надає нам широке розуміння характеристик архетипів внутрішньо переміщених жінок, їхні особливості та вектор руху.

2.2.2.Результати рефлексивної техніки з МАК

Досліджуваним було запропоновано обрати дві карти (Додаток 1) з колоди «Жіночі образи» Ю. Демідової.

Багато з жінок обирали одні і ті самі зображення, проєкції прослідкувати було доволі легко. Був наданий алгоритм по якому обиралися казки, було запропоновано дослідити вектор руху розвитку особистості, де перша карта асоціювалася з життям до широкомасштабного вторгнення, а друга карта демонструвала його життя в актуальних реаліях (Таблиці 2.5, Додаток 1).

Таблиця 2.3

Рефлексія респондентів щодо МАК

Карта до	Карта Після	Шкала БЕМ
8 карта до широкомасштабного вторгнення (це для мене карта відкритості, багато такого рідного спілкування, оточення, яке я знаю, я можу буду собою і мені не треба вкладати багато зусиль до чогось, легкість, можливо навіть ще бунтівний характер)	14 актуальна карта (материнство, ніжність, стала більш спокійною, але з'явилося багато клопотів, спілкування в більшій частині з дитиною, бо чуже місто, немає "старих" знайомих, ця жінка несе це дитя на руках, щоб вберегти від всього поганого)	1.Маскулінність-2 2.Фемінність – 4 3.Андрогінність – 1.2
1 Картка: яскрава спокійна задоволена	11 Картка: Самостійна відкрита чиста	1.Маскулінність – 4.3 2.Фемінність – 3.2 3.Андрогінність – 1.2
Карта під номером 11.Ділова жінка, гарна, у строгому костюмі, впевнена у собі і у завтрашньому дні. Нічого не підозрюючи, що все миттєво може змінитися. Так, як у нашому випадку 24.02.2022 року о 05 годині ранку без об'яви війни напали російські війська.	Карта під номером 6. Дівчина у полі сховалася під високою травою і благає Бога про допомогу, про захист від ворогів, які напали на нашу рідну землю.	1.Маскулінність 4.3 2.Фемінність 4.4 3.Андрогінність – 0.9
#8. Я щаслива життям. Є сім'я ,великий будинок про який мріяла пів життя, тільки-но зроблений ремонт. Робота твого життя,плани йти далі. Рідні з якими часто зустрічалася і ніколи не	Я постійно на чемоданах. Перші 3 місяці з початку війни постійні переїзди, нерви, зміна квартир, людей. У мене депресія, я вийшла із зони комфорту. Кожного місяця,збираюся поїхати до рідних,	1.Маскулінність – 4.8 2.Фемінність – 4.4 3.Андрогінність – 0.9

задумувалася про розлуку з ними. Друзі- посиділки... Задоволення всім.	але зупиняє здоровий глузд, там небезпечно.	
6. Загублена дівчинка, що не задоволена власним життям, професія яку я не обирала, але закінчила не по своїй волі, доросле життя, нова реальність що потрібно вкладати багато ресурсу у власну реалізацію	5. Після початку війни, втратила сенс буття, постійний стрес, психосоматика, загострення всіх хвороб, стала бути схожою на бабусю, яка постійно свариться, всім не задоволена і втрата контролю над власним життям.	1. Маскулінність – 1.6 2. Фемінність – 1 3. Андрогінність – 1.5

Аналізуючи відповіді респондентів можна виокремити що більша частина досліджуваних жінок вказують про те що стали більш тривожними, відчувають тривогу у фоновому режимі, стикаються із постійним страхом перед майбутнім (фрустраційні процеси).

Деякі респонденти вказують про існування “депресії”, подавленого, почварного стану:

- Втратила сенс буття.
- Загострення всіх хвороб.
- Втрата контролю над власним життям.
- У мене депресія.
- Дівчина у полі сховалася під високою травою і благає Бога про допомогу.

Досліджувані чії фрази були зацитовані, є вразливою верствою, що транслують свої переживання у власне життя, події через які вони були вимушені покидати свої домівки, зону комфорту та переїздити на іншу територію дуже мали великий вплив на структуру архетипу, так як прообраз дуже важко змінити, бо він є більш менш сталою величиною в контексті формування особистості, війна змогла внести корективи в нього.

Для більш валідного висновку про цих особистостей вартує підключити використання інших методик для більш точної діагностики поточного стану, всім особам було рекомендовано звернутися до психолога чи психотерапевта для консультації.

Також були респонденти котрі передислокували свою тривожність в силу цим самим удосконалили унікальність свого архетипу:

- Я стала самостійною, відкритою, чистою
- Материнство, ніжність, стала більш спокійною, але з'явилося багато клопотів
- Ця жінка несе це дитя на руках, щоб вберегти від всього поганого.

У цих цитатах ми бачимо чіткий образ архетипу Матері, який проявився у критичній ситуації, де особа мала приймати важливе рішення про своє переміщення на користь своєї дитини, також бачимо цитату в якій жінка так і лишилась стійкою до зовнішнього подразника та очистилась, стала самостійною та чистою.

Ця техніка була спрямована на рефлексію досліджуваних, допомагають розкрити, як війна впливає на психологічний стан осіб. Це дозволяє краще зрозуміти, які конкретні аспекти війни та конфлікту формують жіночі архетипи та їх перетворення [27;28;29].

Аналіз висловлювань респондентів допомагав виявити як вразливості, так і ресурси учасників. Це допомагає зрозуміти, які аспекти їхньої особистості та ідентичності стають більш видимими або активними в умовах стресу та травматичних подій.

Виокремлення архетипів, таких як Мати або Самостійна жінка, допомагає зрозуміти, які конкретні якості стають активними або змінюються в таких ситуаціях.

Потенційні вказівки на психологічні потреби та інтервенції респондентів: Аналіз відповідей може вказувати на потреби респондентів у психологічній підтримці, допомозі та інтервенціях.

Визначення конкретних проблем та переживань може допомогти розробити більш індивідуалізовані та ефективні психологічні програми.

Також в Таблиці 2.3 є шкала за методикою С.БЕМ, де чітко видно результати першого дослідження і видно паралель, між рефлексивними думками та висновком методики С.Бем.

Найпоширеніші карти, які обирали учасники вибірки:

Рис.2.2. Картка з колоди «Образ Жінки»

На картці зображена жінка військової службовець, закономірно, що цю картку обрало 50% опитуваних за методикою С.Бем.

Образ військовослужбовиці-жінки може бути образом сили, відваги та відданості. Ця жінка представляє собою символ боротьби, війни та захисту, що може бути особливо актуальним для респондентів із високим рівнем маскулінності, які можуть більше ідентифікуватися з аспектами сили та влади.

Респонденти з високим рівнем маскулінності можуть відчувати більшу симпатію або ідентифікацію з військовою професією через її асоціації з маскулінністю, силовими структурами та стратегіями влади.

Також це зображення може викликати роздуми про статеві ролі в контексті війни та конфлікту. Це може стати об'єктом обговорення про те, які ролі відведені жінкам у військовій сфері, як вони сприймаються суспільством та які виклики вони зазнають при просуванні у цій області. В контексті аналізу слід констатувати що всі українці та українки проживають колективну травматизацію на фоні війни, таким чином вибір цього зображення може бути зумовлений цим чинником. Наведемо деякі описи цієї карти жінками «Ця жінка ще має сталеву руку, я коли тягнула з собою в

одній руці дві валізи та дитину думала про те що моя рука також сталева», «Я самостійна, відкрита, чиста».

Рис.2.3. Картка з колоди «Образ Жінки»

На картці зображена жінка, що нюхає троянду, образ романтичний, одягнена у рожеву сукню, погляд мрійливий, цю картинку обрала більшість учасників дослідження з високим рівнем фемінності.

Зображення жінки, яка нюхає троянду, передає відчуття романтики та емоційної насолоди. Троянда часто асоціюється з красою, ніжністю та любов'ю, а її нюхання може викликати в респондентів відчуття блаженства та спокою.

Рожева сукня, романтичний образ та мрійливий погляд жінки підкреслюють символіку жіночості та краси. Ця картина може відобразити та підкріплювати стереотипні уявлення про жіночу грацію та чутливість.

Жінки з високим рівнем фемінності можуть бути особливо схильними до цінності краси та естетики. Зображення троянди та романтичного образу може викликати в них внутрішні відчуття гармонії та задоволення від естетичних переживань.

Отже, ця картка може приваблювати жінок із високим рівнем фемінності через їхню здатність до сприйняття та цінування краси, романтики та емоційного багатства. Вони можуть відчувати себе підтримані та впізнавати себе в такому образі, що відображає їхні власні цінності та уподобання. Ось деякі описи досліджуваними цієї картки «Це однозначно я! – мрійлива, легка та дуже романтична», «Ця дівчинка може і не дуже актуальна я, але це точно до чого я прагну!».

Рис.2.4. Картка з колоди «Образ Жінки»

На картці зображена особа жіночої статі, вік та особливості ідентифікувати неможливо через те що вона перекрила себе купою валіз. Цю картку обирали як і респонденти з високим рівнем маскулінності, так і з високим рівнем фемінності.

Образ, де особа перекрита валізами, може викликати відчуття обмеженості, загубленості або навіть втрати самовизначення. Це може відображати внутрішні конфлікти, невизначеність чи нездатність прийняти рішення.

Валізи можуть символізувати навантаження, яке особа несе на своїх плечах. Це може включати фізичне навантаження, таке як робота чи обов'язки, або емоційне навантаження, таке як стрес чи проблеми.

Картка може відобразити потребу особи у допомозі, підтримці або розвантаженні. Це може бути важливою темою для респондентів із високим рівнем маскулінності або фемінності, які можуть відчувати необхідність у розумінні та підтримці.

Особа з високим рівнем маскулінності вони можуть відчувати себе більш сильними або здатними подолати виклики, які виражаються у зображенні перекриття валізами, а учасники з високим рівнем фемінності можуть бути більш схильними до співчуття та розуміння емоційної складності ситуації, яка відображається на картці.

В обидвох випадках картка може співзвучно віддзеркалювати їхні внутрішні стани та почуття, незалежно від статевих ролей чи вираження гендерних характеристик. Тут також варто сказати про невідворотній процес колективної травматизації, де валізи, переїзди, особливо такі тяжкі як ми можемо бачити на зображенні можуть ретравматизувати особу та нанести удар психологічному благополуччю.

Наведемо типові коментарі жінок до цієї картки «Я постійно на чемоданах. Перші 3 місяці з початку війни постійні переїзди, нерви, зміна квартир, людей. У мене депресія, я вийшла із зони комфорту. Кожного місяця збираюся поїхати до рідних, але зупиняє здоровий глузд, там небезпечно», «Боже, ці валізи це такий тягар війни, який я відчуваю кожного ранку коли прокидаюсь», «Ця бідолашна дівчина це точно я! Так само пхалася на Харківський вокзал щоб залишитися живою».

2.2.3. Аналіз та інтерпретація казок респондентів «Шлях героя»

Під час аналізу та інтерпретації казок ми мали змогу відстежити казки різні за обсягом, стилем, героями та змістовим наповнення (Додаток 3).

Проаналізуємо деякі із написаних казок.

Основним героєм цієї казки є жабка, яка розказує про свій тяжкий життєвий шлях, в інтерпретації символів образ цієї тварини означає що жаби, як земноводні, мають здатність існувати як у водному середовищі, так і на суші. Це свідчить про їхню адаптивність до обох середовищ і виявляється в їхній здатності сприймати як емоційний та чуттєвий світ води, так і матеріальний та предметний світ суходолу.

На картці, яку обрала респондентка, зображена дівчина яка тримає на руках три величезних валізи, через які не видно і її саму, описувати архетип цієї жінки через призму карти надто важко, бо карта точно символізує про те що жінка досі дуже важко адаптується до нових умов існування. Аналізуючи образ жабки та її життєвий шлях можна зробити висновок про те що ця жабка може бути схожа на казковий архетип Самозабутої жінки або Раниночки (*Та з тих пір маленька жабка полюбляє самотність і не пускає ніяких жабаків та жуків у своє холодне серце.*).

Міфологи кажуть про цей архетип наступне: “Раниночка або Самозабута жінка – це один із архетипів жіночого персонажу, який часто зустрічається у фольклорі, казках та літературі. Цей архетип описує жінку, яка переживає тяжкості та випробування у своєму житті, зазвичай через обставини, нав’язані ззовні або її власні вибори. Раниночка може бути позначена незахищеністю, вразливістю та потребою в допомозі або порятунку.

Вона часто представлена як дівчина, яка знаходиться у складному становищі, але завдяки своїй силі духу та вірі у краще майбутнє, вона пройде через всі випробування та знайде своє щастя. Цей архетип часто

використовується для розкриття теми внутрішнього розвитку та самоствердження головного героя у казках і літературних творах.”

На початку твору згадане загублене маленьке озерце, яке також символічно можна інтерпретувати, вода – це емоційний колодязь особистості, по характеру цієї води можна робити багато висновків, враховуючи що ми маємо маленьке загублене озерце можна констатувати про деякі перешкоди у емоційній сфері особистості та деякі заборони на відреагування емоцій (*Років так десь 500 назад, високо в горах, загубилося маленьке озерце.*).

Ця казка має цікавий психологічний сюжет і може вказувати на деякі аспекти особистості авторки, які можуть бути пов’язані з високим рівнем маскулінності.

У казці дуже яскраво відтворені ситуації між персонажами та їхні взаємозв’язки. Жінка з високим рівнем маскулінності може бути схильна до аналізу та розуміння складних взаємодій між людьми та їхніх взаємозв’язків.

У казці присутній елемент сильних, незалежних героїнь, які не зупиняються перед жодними перешкодами та готові приймати рішення, навіть якщо вони можуть виявитися невдалими. Це може відображати рішучість та впевненість у собі, які часто пов’язуються з маскулінним стилем поведінки (*Та з тих пір маленька жабка полюбляє самотність і не пускає ніяких жабаків та жуків у своє холодне серце.*).

Головна героїня казки вибирається своєю долею та намагається знайти своє щастя, незважаючи на перешкоди та невдачі. Це може відображати прагнення до самостійності та самовизначення, що також може бути характерними для осіб із високим рівнем маскулінності.

Отже, казка написана з акцентом на притаманні риси маскулінності авторки і через образ сильних героїнь вказує на самостійність та самовизначення, що відображати певні аспекти особистості авторки.

Щодо казки 2, то головна героїня цієї казки може відповідати архетипу «Шукачки пригод» або «Шукачки долі». (Додаток 4).

Цей архетип характеризується бажанням вирушити у подорож, відкривати нові шляхи і досліджувати невідоме. Героїня казки прокидається у незвичайному місці та стикається з непередбачуваними випробуваннями, проте замість того, щоб впасти у відчай, вона вирішує діяти та вирушає за своїми світлими надіями на краще.

Вона приймає ризик та вірить у власні сили, щоб подолати перешкоди і досягти мети. Цей архетип часто відображає бажання розвитку, самовдосконалення та пошуку власного шляху у житті (*Сіла дівчина на пінь та й заплакала. Аж тут із піньми почало з'являтися невідоме маленьке сяйво. Воно наближалось до дівчини, пролетіло через галявину і ось уже почало осяювати всю траву навного. Це рій світлячків. Дівчина вскочила на ноги і дуже зраділа такому проблиску сяйва в суцільній темряві яка її окутала.*).

У цій казці було точно передано зображення катки, яке точно таке саме як і у казці минулої респондентки.

Щодо психологічного значення рою світлячків, можна впевнено сказати про те що це є символом надії та провідника, головна героїня не втрачає надії та намагається знайти вихід із ситуації що склалася, також це може говорити про розвинену інтуїцію, яка допомагає вирішувати багато життєвих питань. Такий збіг маємо у характеристиці архетипу Гетери, яка має у своєму розпорядженні такий ультимат, також зазначено що цей архетип може бути на межі раціональності та ірраціональності, свідомості та несвідомості і успішно керує цими процесами (*Наблизившись до світлячків, вона ніби відчула їхню доброту. Взявши з собою пакунки рушила за сяючим роєм в невідомому напрямі, сподіваючись що все буде добре. Йдучи через ліс, оминаючи кущі, дівчина боязко озиралась, боялась що невідомі істоти можуть вискочити із темряви, але поки що все було добре.*).

Ця казка має в собі елементи фантазії, мрійливості та почуття безпеки, які можуть бути пов'язані з високим рівнем фемінності. Описана ситуація, де головна героїня опиняється у темному лісі та знаходить спасіння у

світлячках, може відображати фантазійний світ та мрійливість, які часто характерні для осіб із високим рівнем фемінності (*Одного разу прокинулася дівчина посеред страшного і темного лісу з купою валіз в руках. Не розуміючи що коїться, злякавшись дуже, хотіла кинути всі пакунки та побігти, але куди? Навколо темно і виють вовки. Сіла дівчина на пень та й заплакала.*).

Головна героїня, злякана та безпорадна в початковій ситуації, знаходить захист у світлячках, що охороняють її у темряві. Це може відобразити потребу до захисту та безпеки, яка часто пов'язується з жіночими аспектами фемінності.

Героїня відчуває співчуття та вдячність до світлячків за їхню допомогу. Це може відображати прагнення до співчуття та підтримки, що є одним з характерних аспектів фемінності.

Отже, казка написана з високим рівнем фемінності може включати елементи мрійливості, почуття безпеки та захисту, а також підкреслення співчуття та доброти, що відображають особистісні уподобання та цінності авторки.

Таблиця 2.4

Рефлексивний аналіз казки

1.Які труднощі виникали під час складання казки?	Виникли труднощі з фантазією.
2. Яка частина казки Вам найбільше подобається (не подобається) і чому?	Найбільше подобається момент, де головна героїня прокидається і розуміє, що це був лише сон.
3.–Яке Ваше ставлення до головного героя казки?	Позитивне.
4. Як Ви можете оцінити його шлях в житті?	На 4.
5.Що Вам імпонує в характері та поведінці головного героя?	Віра в краще.
6.Що не подобається в характері та поведінці головного героя?	Нічого.
7.Яке основне смислове послання казки?	Навіть із темряви є вихід.
8.Прокоментуйте назву казки.	Вона повністю передає суть історії.
9.Чи можете провести паралелі подій казки із Вашим життям?	Так, хочеться прокинутись і зрозуміти, що події з 2022 року були лише сном.

У наступній казці, яку ми інтерпретували головна героїня може відображати архетип «Мудрої Матері» або «Природної Жінки» (Додаток 5). Цей архетип характеризується зв'язком з природою, мудрістю та відданістю охороні навколишнього середовища.

У контексті казки, героїня, яка допомагає динозавру та ліснику врятувати паркову зону від руйнування вітром та дощем, виявляється сильною, рішучою та здатною до самопожертви, але при цьому вона також виявляє свою ніжність та зв'язок з природою, що робить її справжньою захисницею і берегинею навколишнього середовища (*що потрібно вирішити – зберегти паркову зону без втрат дерев і природи*).

З архетипічної теорії Т. Вольф можна чітко сказати що ця особистість належить до прообразу Амазонки, що характеризується силою, незалежністю та мудрістю.

На одному рівні із головною героїнею є сильний вітер який вчинив велику біду, психологічною характеристикою вітру може бути випробовування які піддослідний має подолати в своєму житті або вже подолав, з іншого боку це може бути саме той модифікатор який допомагає справлятися із різними життєвими складнощами, демонструючи при цьому силу та вольовитість.

Проте досліджувана все ж таки знайшла спосіб реагування та самопомоги, бо дракон є символом страху та внутрішніх демонів, дракон транлює невідомі аспекти психіки, враховуючи що головна героїня із помічниками допомогла дракону, то це точно хороший знак, і говорить про те що архетип цієї жінки (Амазонка) готова до боротьби та на шляху до здобуття внутрішньої гармонії (*перемога – лісник гукає звірів, і виходе помічниця з картинки 11 і допомагають дракону, перемагають вітер і паркова зона збережена. І тоді я з картинки 11 в білих шатах з динозавром і лісником п'ємо водку і кричимо «перемога»!*).

Казка має в собі елементи пригодницького сюжету, боротьби з природними стихіями та піднесеного емоційного фіналу, які можуть бути пов'язані з високим рівнем маскулінності.

Описані події з динозавром у ролі головного героя, який бореться зі сильним вітром та дощем, вказують на відчуття пригод та відчайдушності, які часто асоціюються з маскулінною лінією сюжету.

Головний герой стикається з викликом збереження паркової зони в умовах сильного вітру та дощу, що вимагає від нього сили, впевненості та рішучості, що є характерними рисами маскулінності.

Завершення казки з піднятим настроєм перемоги, коли герої святкують перемогу із горілкою та кричать «Перемога», може вказувати на впевненість у собі та високий рівень енергії, які також характерні для маскулінної підйомної лінії сюжету (я з картинки 11 в білих шатах з динозавром і лісником п'ємо водку і кричимо «перемога»).

Таблиця 2.5

Рефлексивний аналіз казки

1.Які труднощі виникали під час складання казки?	Все було нормально
2. Яка частина казки Вам найбільше подобається (не подобається) і чому?	Сподобався Великий дракон з крилами який перемагає всіх. Він сильний могутній і великий
3.Яке Ваше ставлення до головного героя казки?	Різнокольоровий і красивий дракон. Ставлення позитивне
4. Як Ви можете оцінити його шлях в житті?	Сприйняття людей по виду і перше враження – не завжди є правильним. Дракон наче страшний по виду і великий і зубатий, але він хороший
5.Що Вам імпонує в характері та поведінці головного героя?	Імпонує чесність і принципи
6.Що не подобається в характері та поведінці головного героя?	При його величині вразливість через чесність
7.Яке основне смислове послання казки?	Добро перемагає (не чесність і не справедливість, але хотілось би щоб воно)
8.Прокоментуйте назву казки.	Лицар з крилами (крилатий лицар)
9.Чи можете провести паралелі подій казки із Вашим життям?	Ні

Аналізуючи відповіді досліджуваної можна зробити висновки в тому векторі, що головним героєм є як раз оця внутрішня сила, яка допомагає

долати всі життєві незгоди, і те як імпонує досліджуваній її копінг-стратегія по життю.

У казці 4 головна героїня проявляє ознаки архетипу «Материнської Вовчиці» або «Відьми-Матері» 4(Додаток 6).

Цей архетип характеризується захисницькими та сильними рисами, які виявляються у відносинах з дітьми або тими, кого вона вважає своїми «дітьми» або підопічними. Головна героїня збирається вигнати злого чоловіка зі свого дому, щоб захистити себе і свою доньку, і вона шукає допомоги у сильної жінки, яка виявляється досить енергійною та сміливою, аналогічно відьми-матері чи материнській вовчиці, яка володіє схожими якостями захисництва і влади.

За Т. Вольф цей архетип – Мати, яка характеризується підвищеною емпатією, люблячою опікою та відповідальністю що направлена в усі вектори її життя, особливо до дітей .

Своєю копінг-стратегією подолання незгод вона обрала знайти сильну жінку, яка їй допоможе прогнати поганого чоловіка, що ще раз підтверджує гіпотезу щодо архетипу Матері. Елементи емпатії, солідарності та важливості міжособистісних відносин, які можуть бути пов'язані з високим рівнем фемінності (*І ось, вирішила жінка вигнати його, тільки їй потрібна допомога. Пішла вона шукати хто ж такий сильний та мужній, що зможе вигнати назавжди того чоловіка.*).

Емпатія та співчуття: Описана ситуація, де головна героїня допомагає іншій жінці вирішити проблему з несправедливим чоловіком, вказує на її емпатію та співчуття до страждань іншої людини, що є характерними рисами фемінності.

Головна героїня виявляє солідарність та підтримку іншій жінці, що потерпає від насильства чоловіка, і стає захисницею її прав та безпеки. Це відображає важливість міжособистісних зв'язків та допомоги один одному, що є характеристикою фемінності.

Кінцевий результат, коли в будинку настає спокій та щастя після виходу насильного чоловіка, вказує на бажання головної героїні досягнути гармонії та благополуччя для себе та інших, що є однією з ключових цінностей фемінності (*І ось настало щастя в цьому будинку, спокійна мама, а також і донька.*).

Таблиця 2.6

Рефлексивний аналіз казки

1. Які труднощі виникали під час складання казки?	Важко було писати від душі, а не аналізувати «Як правильно і красиво».
2. Яка частина казки Вам найбільше подобається (не подобається) і чому?	Подобається кінець, а не подобається де жінка зморена, а той чоловік цього небачить, а тільки вимагає.
3. Яке Ваше ставлення до головного героя казки?	Співчуття, розуміння
4. Як Ви можете оцінити його шлях в житті?	Що всі проблеми реально розв'язати, часом потрібна допомога, але буде світло в кінці.
5. Що Вам імпонує в характері та поведінці головного героя?	Цілеспрямованість, пішла та вирішила.
6. Що не подобається в характері та поведінці головного героя?	Слабкість на початку, що дозволила чоловікові так робити.
7. Яке основне смислове послання казки?	Не брати відповідальність за інших(дорослих)
8. Прокоментуйте назву казки.	Важливо чути себе, та робити на благо собі
9. Чи можете провести паралелі подій казки із Вашим життям?	Так, рік тому вийшла з токсичних відносин, єдине без допомоги інших, а сама.

Після опрацювання рефлексивних відповідей бачимо, що респондент вигадала цю сильну жінку, якою виявилась сама, у відповідях читається про віру в майбутнє та власні сили, також зрозуміло що в основі казки дівчина поділилася власним досвідом.

2.3. Психокорекційні заняття з використанням арт терапевтичних технік для роботи з архетипами для жінок ВПО

Провівши дослідження та проаналізувавши його результати пропоную орієнтовний план допомоги жінкам ВПО у розумінні, прийнятті та аналізуванні особливостей власного архетипу.

Таблиця 2.7

План проведення психокорекційних занять

Заняття	Тривалість заняття	Вид арттерапії	Зміст та мета заняття
Заняття 1.	1 год	Робота з МАК (Колода «Жіночі архетипи»)	Через образи давньогрецьких богинь та їхні характеристики усвідомлення сильних та слабких сторін особистості та власної жіночої ідентичності
Заняття 2.	45хв-1 год.	Бібліотерапія та робота з МАК(Монолог богині)	Виявлення особливостей життєвих сценаріїв жінок.
Заняття 3.	45 хв.	Ізотерапія «Я-відьма»	реалізувати ідеї, пов'язані з архетипом відьми, робота з тіньової стороною особистості
Заняття 4.	1 год.	Інтеграція отриманого досвіду, рефлексія	На заключення серії 4 занять пропоную рефлексію для опрацювання отриманого досвіду, обмін думками та присвоєння нових знань для залучення їх у формування нової реальності.

Проведення циклу занять з роботи з аналізу жіночих архетипів (МАК) та іншими методиками психоедукації та арттерапії спрямоване на допомогу жінкам в розумінні, прийнятті та аналізуванні особливостей їхнього власного архетипу.

Заняття 1. Ефективність роботи з МАК у формі психоедукації, де учасниці можуть поглибити своє розуміння власних архетипів через рефлексію та обговорення результатів.

Заняття 2 спрямоване на бібліотерапію та роботу з колодою метафоричних карт "богинь", дозволяє виявити особливості життєвих сценаріїв жінок та їхні типові моделі поведінки, що сприяє глибокому розумінню себе.

Заняття 3 де використовувалася техніка "Я відьма", може дозволити учасницям реалізувати власні ідеї, пов'язані з архетипом відьми, та дослідити аспекти тіньового ресурсу.

Заняття 4 було спрямоване на інтеграцію отриманого досвіду та рефлексію. Учасниці можуть мати змогу обмінятися думками, висловити свої враження та присвоїти нові знання для формування нової реальності.

Отже, цикл занять допоможе учасницям глибоше розуміти себе, їхні власні архетипи та типові моделі поведінки, а також навчити їх ефективно використовувати ці знання для особистісного зростання та покращення якості їхнього життя.

Висновки до Розділу 2

За результатами аналізу та інтерпретації емпіричного дослідження (обраних метафоричних карт та написання казки) можна зробити наступні висновки щодо особливостей прояву та динаміки архетипів у жінок ВПО.

Аналіз складених казок респондентами виявив внутрішні конфлікти, страхи, мрії та прагнення учасниць дослідження. Ці казки стали важливим джерелом інформації про психічний стан та індивідуальні особливості жінок ВПО. Використання техніки з метафоричними картами дозволило проїнятися глибше внутрішнім світом жінок ВПО, виявити їхні приховані мотиви та стимули, а також долучити до дослідження елементів творчості та фантазі.

Результати тестування за методикою С. Бем дали можливість оцінити рівень маскулінності та фемінності у досліджуваних осіб, що доповнило картину їхнього психологічного профілю.

У ході розробки цієї частини кваліфікаційної роботи запропонований комплекс психокорекційних занять, який допоможе у роботі із жінками ВПО, він попередньо складається з 4 занять, які спрямовані на застосування арт терапевтичних технік у роботі з жінками, а саме робота з МАК (Колода «Жіночі архетипи»), бібліотерапія та робота з МАК (Монолог богині), Ізотерапія «Я-відьма» та інтеграція отриманого досвіду, рефлексія

Загалом, емпіричне дослідження виявилось плідним у розкритті рис та особливостей внутрішньо переміщених жінок, що сприятиме подальшому розвитку наукових напрацювань та психологічному консультуванні.

ВИСНОВКИ

Дослідження ролі архетипів у формуванні ідентичності та поведінки жінок, зокрема в контексті внутрішньо переміщених осіб (жінок-ВПО), має велике теоретичне й практичне значення в сучасному науковому і соціальному контексті. Отримані результати дослідження розкривають глибинні механізми, які впливають на формування ідентичності жінок, їхню поведінку та спрямованість.

У ході дослідження було виявлено, що архетипи є ключовими елементами в психічному житті жінок, актуальні напрацювання в цьому контексті на жаль не давали можливостей для більш об'єктивного аналізу цього питання, але враховуючи питомий внесок наукової спільноти було не так важко орієнтуючись на вже існуючі догми проводити дослідження цих прообразів, розуміння цих архетипів дозволяє краще розкрити їхні потреби, страхи, мотивації та реакції на травматичні події. Також було встановлено, що жінки-ВПО мають свої унікальні особливості у прояві архетипів, що відображає їх специфічний психологічний стан та індивідуальні реакції на стресові ситуації.

Було виявлено те що деякі методики не давали таких результатів, які очікувались, але були і знайдені інші альтернативи, де все ж таки можна було прослідкувати динаміку розвитку та деформації архетипу через стресовий фактор.

Використання техніки з метафоричними картами дозволило виявити внутрішні ресурси та психологічні потреби респондентів, а проведення тестування за методикою С. Бем дозволило оцінити рівень маскулінності та фемінності.

. Виявлені особливості прояву архетипів у цій категорії осіб можуть бути використані для розробки та впровадження програм реабілітації.

Було виявлено що у досліджуваних процес адаптації до нової реальності проходить по різному, і у казках можна прослідкувати або прямі тези про це, або завуальовано подані.

У ході роботи був запропонований алгоритм проведення психокорекційних занять для жінок ВПО, який був сформований на основі отриманих результатів дослідження та адаптований зважаючи на власний досвід роботи із цією верствою населення країни.

Зазначене дослідження має як теоретичне, так і практичне значення, розширюючи знання про роль архетипів у формуванні ідентичності та поведінки жінок. Отримані результати можуть бути використані для подальших наукових досліджень у галузі психології, соціології та соціальної роботи, а також для розробки ефективних програм підтримки внутрішньо переміщених осіб.

В цілому, дане дослідження відкриває нові перспективи для розуміння психологічних механізмів, що лежать в основі поведінки та самовизначення жінок у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Архетипи і колективне несвідоме. Львів, Україна : Астролябія, 2018. 608 с.
2. Безбабна Д. Р., Bezbabna D. R. Архетипи жіночих та чоловічих образів персонажа в американському мультиплікаційному дискурсі: лінгвокогнітивний аспект : master'sthesis. 2020. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9690> (дата звернення: 05.04.2024).
3. Бельська Т., Лашкіна М. Архетипи сучасності: український вимір. *Public management*. 2019. Т. 18, № 3. С. 59–74. URL: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-18-3-59-74> (дата звернення: 05.04.2024).
4. Гордійчук О. Архетипи української ментальності: соціально-філософський аналіз. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2018. № 1(84). С. 15–19. URL: [https://doi.org/10.35433/philosophicalsciences.1\(84\).2018.15-19](https://doi.org/10.35433/philosophicalsciences.1(84).2018.15-19) (дата звернення: 05.04.2024).
5. Калька Н., Ковальчук З., Одинцова Г. Практикум з арт-терапії : навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 148 с.
6. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії. Частина 1. Навчально-методичний. посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2020. 238 с.
7. Купцова Т. Експлікація архетипів колективного несвідомого українського народу в творчості Г. Сковороди. *Українознавчий альманах*. 2010. Вип. 2. С. 224–226.
8. Купцова Т. Концепт фемінінності в творчості Володимира Винниченка в контексті дослідження проблем гендерної рівності. *Українознавчий альманах*. 2010. Вип. 4. С. 118–121.
9. Лозинський О. Живі архетипи : Навч. Матеріали з політ. Психології: політ. Установки, символізм у політиці. Львів : Львів. бак. Ун-ба. І.Франка, 2005. 84 с.

10. Макарова А. Соціальні архетипи у структурі становлення національної ідентичності. *Українська полоністика*. 2020. Т. 18, № 2. URL: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.18.2020.phyl-5> (дата звернення: 05.04.2024).
11. Мороз В. Я. Етнокультурні архетипи як базові моделі історичної комунікації. *Психолінгвістика*. 2013. № 13. С. 218–231.
12. Патюк С. Казкотерапія як чинник формування здорового способу життя дітей. *Грааль науки*. №8.2021. С.299-302.
13. Підлипна Л. В. Казка в роботі практичного психолога та соціального педагога. *Психолог*. 2016. № 11/12. С. 46–51.
14. Психотерапевтичний практикум. Класичний психоаналіз / [ред.-упоряд. З. С. Карпенко]. Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. Вип. 1. 60 с.
- Пуларія Т. Особливості «жіночої» ініціації в українській народній казці. *Українознавство*. 2010. № 3 (36). С. 162–167.
15. Саїк А. В. Аналіз архетипних образів мати, батько, дитина як уявного трикутника колективної душі. *Research bulletin series philological sciences*. 2023. № 207. С. 243–248. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-36> (дата звернення: 05.04.2024).
16. Самошкіна, Л. М. Метафора в роботі з дитячими психологічними проблемами: навч. посіб. Д.: ДНУ, 2002. 40 с.
17. Соловійова Л. Казкотерапія у навчально-виховному процесі. *Початкова освіта*. 2010. № 16 (квітень). С. 12–13.
18. Солодухов В. Л. Метафоричність казки як засіб активного соціально-психологічного навчання: Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Івано-Франківськ, 2006. 20 с.
19. Тиховська О. Архетипи тіні та сомотності в чарівних казках Закарпаття. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2009. Вип. 13. С. 188–193.
20. Шестопал І. А. Казкотерапія як ефективний метод роботи психотерапевта з дітьми. *Наукові записки Національного університету «Острозька*

- академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, січень 2020. № 10. С. 143–147.
21. Шкуратенко Ю. О. Особливості «архетипів» у однойменній збірці Павла Глазового «Архетипи». *Літературознавчі студії*. 2014. Вип. 42, ч. 2. С. 366–373.
 22. Яковлева І. Особливості гендерної психології жіночих образів у «народних» оповіданнях Марії Грінченко. *Молодийвчений*. 2021. № 11 (99). С. 80–84. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-18> (дата звернення: 05.04.2024).
 23. Яценко Л. В. Казкотерапія. Співпраця учителя, батьків і дітей. *Початкова освіта*. 2018. № 2. С. 13–15
 24. Berezhna M. V. Typology of female psycholinguistic archetypes in marvel cinematic universe. *Transcarpathian philological studies*. 2022. Vol. 1, no. 24. P. 56–60. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.11> (date of access: 05.04.2024).
 25. Bigun O. Християнські архетипи у творчості Тараса Шевченка. *Przegląd wschodnioeuropejski*. 2023. Т. 14, № 1. С. 191–201. URL: <https://doi.org/10.31648/pw.9031>
 26. King R. A regiment of monstrous women: female horror archetypes and life history theory. *Evolutionary behavioral sciences*. 2015. Vol. 9, no. 3. P. 170–185. URL: <https://doi.org/10.1037/ebs0000037>
 27. Petric D. Psychological archetypes. *Open journal of medical psychology*. 2023. Vol. 12, no. 01. P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.4236/ojmp.2023.121001>
 28. Slavkin M. Fairies, passive female sexuality, and idealized female archetypes at the salons of the rose + croix. *RACAR : revue d'art canadienne*. 2019. Vol. 44, no. 1. P. 64. URL: <https://doi.org/10.7202/1062153ar>
 29. Unveiling corporeal feminism: deconstructing female villain archetypes in maleficent. *Pakistan languages and humanities review*. 2024. Vol. 8, no. I. URL: [https://doi.org/10.47205/plhr.2024\(8-i\)35](https://doi.org/10.47205/plhr.2024(8-i)35) (date of access: 05.04.2024).

30. Kabous M. Archétypes du corps cinématographique du narcotrafiquant mexicain. *Caravelle*. 2019. No. 113. P. 35–50. URL: <https://doi.org/10.4000/caravelle.6372>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Додаток 2

Учасник X1	1. Маскулінність – 4.8 2. Фемінність – 4.4 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Маскулінність
Учасник X2	1. Маскулінність – 1.6 2. Фемінність – 1 3. Андрогінність – 1.5	Переважає Маскулінність
Учасник X3	1. Маскулінність – 4.1 2. Фемінність – 3.6 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Маскулінність
Учасник X4	1. Маскулінність – 4.3 2. Фемінність – 4.6 3. Андрогінність – 0.6	Переважає Фемінність
Учасник X5	1. Маскулінність – 3.5 2. Фемінність 2.4 3. Андрогінність – 1	Переважає Маскулінність
Учасник X6	1. Маскулінність 4.3 2. Фемінність 4.4 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Фемінність
Учасник X7	1. Маскулінність- 2 2. Фемінність – 4 3. Андрогінність – 1.2	Переважає Фемінність
Учасник X8	1. Маскулінність – 3.3 2. Фемінність – 3.2 3. Андрогінність – 1	Переважає Маскулінність
Учасник X9	1. Маскулінність – 4.3 2. Фемінність – 3.2 3. Андрогінність – 1.2	Переважає Маскулінність
Учасник X10	1. Маскулінність – 5 2. Фемінність – 4.4 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Маскулінність
Учасник X11	1. Маскулінність – 1.7 2. Фемінність – 1 3. Андрогінність – 1.5	Переважає Маскулінність
Учасник X12	1. Маскулінність – 4.1 2. Фемінність – 3.6 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Маскулінність
Учасник X13	1. Маскулінність – 4.3 2. Фемінність – 4.6 3. Андрогінність – 0.6	Переважає Фемінність
Учасник X14	1. Маскулінність – 3.5 2. Фемінність 2.4 3. Андрогінність – 1	Переважає Маскулінність
Учасник X15	1. Маскулінність 4.3 2. Фемінність 4.4 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Фемінність
Учасник X16	1. Маскулінність- 2 2. Фемінність – 4 3. Андрогінність – 1.1	Переважає Фемінність

Учасник X17	1. Маскулінність – 3.2 2. Фемінність – 3.2 3. Андрогінність – 1	Переважає Маскулінність
Учасник X18	1. Маскулінність – 4.4 2. Фемінність – 3.2 3. Андрогінність – 1.2	Переважає Маскулінність
Учасник X19	1. Маскулінність – 4.8 2. Фемінність – 4.4 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Маскулінність
Учасник X20	1. Маскулінність – 1.6 2. Фемінність – 1 3. Андрогінність – 1.5	Переважає Маскулінність
Учасник X21	1. Маскулінність – 4.1 2. Фемінність – 3.6 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Маскулінність
Учасник X22	1. Маскулінність – 4.3 2. Фемінність – 4.6 3. Андрогінність – 0.6	Переважає Фемінність
Учасник X23	1. Маскулінність – 3.5 2. Фемінність 2.4 3. Андрогінність – 1	Переважає Маскулінність
Учасник X24	1. Маскулінність 4.2 2. Фемінність 4.5 3. Андрогінність – 0.9	Переважає Фемінність
Учасник X25	1. Маскулінність- 2,1 2. Фемінність – 4.1 3. Андрогінність – 1.3	Переважає Фемінність
Учасник X26	1. Маскулінність – 3.2 2. Фемінність – 3.2 3. Андрогінність – 1	Переважає Маскулінність
Учасник X27	1. Маскулінність – 4.4 2. Фемінність – 3.2 3. Андрогінність – 1.5	Переважає Маскулінність
Учасник X28	1. Маскулінність – 4.5 2. Фемінність – 3.1 3. Андрогінність – 1.2	Переважає Маскулінність
Учасник X29	1. Маскулінність – 4.6 2. Фемінність – 3.3 3. Андрогінність – 1.2	Переважає Маскулінність

Додаток 3

Казка 1

“Років так десь 500 назад, високо в горах,загубилося маленьке озерце. Серед його мешканців жила молоденька жабка. Вибрала вона собі в чоловіки гарного жабака. Та за красою не роздивилась,що душа у нього була черства. Довго чи не довго тривали їхні стосунки, врешті решт,вони їх припинили. А жабка невдовзі покохала молодого жука-носорога. Покохала і зовсім її не турбувало,що вони різні. І цей вибір жабки не виправдав її надій. Мабуть,не любила себе молода жабка,бо все краще віддавала іншим:любов,турботу,ніжність. А їм то це і не треба було. Збентежились душа і серце маленької жабки,не могли довго заспокоїтись. І невідомо,чим би все закінчилось,якби на неї не звернули увагу жабки із протилежного берега озерця. Вони відіграли душу і серце жабки,огорнули увагою та дружбою. Та з тих пір маленька жабка полюбляє самотність і не пускає ніяких жабаків та жуків у своє холодне серце.”

Казка 2

“Одного разу прокинулась дівчина посеред страшного і темного лісу з купою валіз в руках. Не розуміючи що коїться, злякавшись дуже, хотіла кинути всі пакунки та побігти, але куди? Навколо темно і виють вовки. Сіла дівчина на пень та й заплакала. Аж тут із п'ятими почало з'являтися невідоме маленьке саяво. Воно наближалось до дівчини, пролетіло через галявину і ось уже почало осяювати всю траву навного. Це рій світлячків. Дівчина вскочила на ноги і дуже зраділа такому проблиску саява в суцільній темряві яка її окутала. Наблизившись до світлячків, вона ніби відчула їхню доброту. Взявши з собою пакунки рушила за сяючим роєм в невідомому напрямі, сподіваючись що все буде добре. Йдучи через ліс, оминаючи кущі, дівчина боязко озиралась, боялась що невідомі істоти можуть вискочити із темряви, але поки що все було добре. Через деякий час світлячки привели дівчину на велику галявину, де не було дерев і місяць добре освітлював все навкруги. Озернувшись, дівчина змогла розгледіти вдалині будинки із світлом у вікнах. Дуже зрадівши та подякувавши світлячкам, вона рушила до людей. Підійшовши до будинку та постукавши в двері, дівчина прокинулась. Це був лише сон, але з хорошим кінцем... дівчина встала з ліжка заварила каву, обхопивши чашку обома руками, підійшла до вікна:

-Сон з хорошим кінцем...

Літо 2024 м. Запоріжжя”

Додаток 5

Казка 3

.”Події відбуваються на березі моря. Золота осінь ввечері. Головний герой – Динозавр. Противник – вітер. Дощ, сильний вітер, зламані дерева, купа води, ситуація, що потрібно вирішити – зберегти паркову зону без втрат дерев і природи, помічники – лісник, кульмінація – крила дракона вітром розкриваються то закриваються, його зносе вітром, перемога: дощові хмари розганяються, перемога – лісник гукає звірів, і виходе помічника з картинки 11 і допомагають дракону, перемагають вітер і паркова зона збережена. І тоді я з картинки 11 в білих шатах з динозавром і лісником п’ємо водку і кричимо «перемога!»”

Казка 4

.”.” Голос душі

Жила 64бакі одна мудра жінка, та жила вона біля моря, в маленькому будиночку. Це був початок літа, біля Балтійського моря не так тепло, як в Україні, тут завжди сильний вітер. Та жила вона не сама, а зі своєю донечкою.

Але одного разу прийшов до них дуже скупий та злий чоловік, та почав сваритися, забирати речі, їжу собі, і дві тендітні дівчини не могли вигнати його.

Вже не було сил в тої жінки працювати, та годувати всіх, та 64бак дбати про них, а у відповідь від чоловіка тільки негатив та погані слова. І ось, вирішила жінка вигнати його, тільки їй потрібна 64бакі допомога. Пішла вона шукати хто ж такий сильний та мужній, що зможе вигнати назавжди того чоловіка.

І ось вона знайшла іншу неймовірну жінку, яка нічого не боялася та було дуже дуже сильна. Заспокоїла вона головну героїню та пішла з нею до будиночку.

Ось і каже та сильна жінка цьому чоловіку: «Давай збирайся та йди з цього будинку та життя жінки, та не чіпай її». Він дуже не хотів йти, сперечався, робив супротив, але та жінка 64бакі дуже сильна та все таки вигнала його.

І ось настало щастя в цьому будинку, спокійна мама, а також і донька